

טְהַרַת הַלֵּב

הַעֲצָה הַיְחִידָה לְטְהַרַת הַלֵּב לְזַכֵּר אֶת ה' לְנִגְדּוֹ

אֲשֶׁרֵי נִצְרִי עֲדָתוֹ בְּכָל יָב יִדְרְשׁוּהוּ: (תהלים קיט, ב)

תקום, דְּהִינוּ יָקִים הָאָדָם הַעֲצָה
הַטּוֹבָה דְּשׁוּיָתִי ה' לְנִגְדֵי תְמִיד, וְזֶה
הַעֲצָה הִיא שְׁתָּקוּם לְנִגְדֵי כָּל
מַחֲשָׁבוֹת הַתַּאֲוֹת וּמִבְטָלֵת אוֹתָם*.

נִמְצָא דְּתַאֲוֹת הַלֵּב רַבּוֹת הֵם
וְתִדְרֹת הֵם, מֵה שְׁאִין כֵּן
בְּמוֹסָר נִפְשׁוֹ אוֹ מְמוֹנוֹ שְׁאִינוֹ אֵלָּא
דְּבָר שֶׁהוּא לְפִי שְׁעָה, וּמִשּׁוֹם הֵכִי
הַקְדִּימָה הַתּוֹרָה (דברי ו, ה) "בְּכָל
לְבָבְךָ" שֶׁהוּא הַדְּבָר הַקָּשָׁה מְכַלֵּם.
וְדַקְדֵּק וְאָמַר 'בְּכָל לְבָבְךָ' לְכַלֵּל כָּל
מִינֵי מַחֲשָׁבוֹת, שֶׁלֹּא לְפָרֵט אָדָם שׁוֹם
מַחֲשָׁבָה וְיֹאמַר, זֶה אֵין בָּהּ חֻמֶּר כָּל

צִרִיךְ לְשֹׁמֵר עֲצָמוֹ שְׁמִירָה כְּרֹאֵי
בְּכָל עֵתִי הַיּוֹם וְהַלֵּלָהּ,
וּבִטּוֹל מַחֲשָׁבוֹת הַתַּאֲוֹת הוּא,
כְּשֵׁיִשִׁים הָאָדָם תְּמִיד ה' בֵּין עֵינָיו
כְּמוֹ שְׁכָתוֹב, (תהלים טז, ח) "שְׁוִיָתִי ה'
לְנִגְדֵי תְמִיד כִּי מִימִינִי בַּל אֲמוּט"
וְאִפְשָׁר דְּלָזָה כֵּן שְׁלֵמָה הַמְלָךְ עָלָיו
הַשְּׁלוֹם שְׁאָמַר, (משלי יט, כא) "רַבּוֹת
מַחֲשָׁבוֹת בְּלֵב אִישׁ וַעֲצַת ה' הִיא
תְּקוּם" דְּהִינוּ 'רַבּוֹת מַחֲשָׁבוֹת'
הַתַּאֲוֹת בְּלֵב אִישׁ מִינִים מְמִינִים
שׁוֹנִים, וְכַשִּׁידְחָה אַחַת תָּבוֹא
הָאֲחֵרָת, וְכֵן עַל זֶה הַדְּרָךְ אֵין לְדַבֵּר
סוּף. וְהַתְּקוּן לָזֶה הוּא 'וַעֲצַת ה' הִיא

שויתי ה'
עצה נגד
המח"ו

מחשבה
שאפילו
שהיא
בספק,
ירחיקה

הוספת אמרים

א. ובדגל מחנה אפרים פרשת בהעלותך ד"ה ויסעו, ויסעו בראשונה על פי ה' ביד משה. יש לומר בזה רמז בענין התפלה ותחלה נבאר הפסוק, רבות מחשבות בלב איש ועצת ה' היא תקום, וצריך להבין כי לשון תקום משמע לאחרים וזהו אין שייך כאן והיה ראוי לומר ועצת ה' קמה, והענין הוא כי, ה' יודע מחשבות אדם כי המה הבל ושמעתי מן הרב המנוח הותיק מו"ה מנחם מענדל ז"ל מפרעמסלין יודע לשון שבירה כמו, ויודע בהם את אנשי סוכות והיינו כשאדם מצייר במחשבתו השם הוי"ה ב"ה אזי הוא משבר כל המחשבות רעות וזרות והוא שאמר ה' היינו הוי"ה ב"ה יודע מחשבות אדם כי המה הבל אותם המחשבות שהם הבל על ידי שם הוי"ה הוא משבר אותם כמו שכתוב האר"י זללה"ה ודברי פי חכם חן.

כָּהֵן, וְלֹא יִהְיֶה לִּי שׁוֹם עֲנֹשׁ עַל
מַחֲשַׁבֶּת תַּאֲוָה זֹאת, דָּכַל שְׂיֵשׁ בָּהּ שׁוֹם
סֶפֶק שְׂמָא ה' אֵינוֹ רוֹצֶה בָּהּ יִרְחִיק
הָאָדָם עֲצָמוֹ מִמֶּנָּה, לְפִיכָךְ אֲמָרָה
הַתּוֹרָה 'בְּכָל לִבְבְּךָ' לְרִבּוֹת גַּם
הַמַּחֲשָׁבָה שְׂיֵשׁ בָּהּ סֶפֶק, וּלְפִיכָךְ

אָמַר כָּאֵן עַל בְּעָלֵי תַשׁוּבָה 'בְּכָל לֵב
יִדְרְשׁוּהוּ' דִּהְיֵנוּ שְׁבַת־שׁוֹבָתִם קִבְּלוּ
עֲלֵיהֶם לְקִיָּם 'וְאַהֲבַת אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ
בְּכָל לִבְבְּךָ' דִּמְכַנְיָעִים כָּל תַּאֲוֹת
לָבָם וְזֶהוּ בְּכָל לֵב יִדְרְשׁוּהוּ.
[מעגלי צדק אות א']

הַלֵּב בּוֹ עֵקֶר הַטְּהָרָה

עֲשֵׂה לָךְ תִּבְתָּ עֲצִי גִפְרִי קִנִּים תַּעֲשֶׂה אֶת הַתִּבְתָּה וְכִפְרֶת אֹתָהּ
מִבֵּית וּמִחוּץ בְּכִפְרִי. וְזֶה אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה אֹתָהּ שְׁלֹשׁ מֵאוֹת אֲמָה
אָרְךָ הַתִּבְתָּה חֲמִשִּׁים אֲמָה רְחִבָּהּ וּשְׁלֹשִׁים אֲמָה קוֹמָתָהּ:
(בראשית ו, יד-טו)

אֲפֹשֶׁר לְרַמֵּז עַל גּוֹף הָאָדָם, שְׁצָרִיךְ
הָאָדָם לְהִשְׁתַּדֵּל וּלְטַרַח
בְּמֵאֵד מֵאֵד לְתַקֵּן אֶת גּוּפוֹ שְׂיִהְיֶה
מְתָקֵן, וְיִהְיֶה כְּלִי טָהוֹר וְרָאוּי לְקַבֵּל
נֶפֶשׁ רוּחַ נְשֻׁמָּה, כִּי עֵקֶר נֶפֶשׁ רוּחַ
נְשֻׁמָּה תְּלוּיָהּ בְּתִקּוּן הַגּוֹף, דְּלֹא שִׁיךְ

שמשיגה
על הלב
כל
המעשים
מושגחים

זֶה בְּלֹא זֶה, וְהִנֵּה תִקּוּן הָאָדָם תְּלוּי
בְּלֵב הוּא הָעֵקֶר, וְהוּא הַשְּׂרֵשׁ, כָּל
הָאֵיבָרִים תְּלוּיִים בּוֹ, דְּלֹא אֲפֹשֶׁר
שְׂיַעֲשֶׂה אָדָם שׁוֹם מַעֲשֶׂה אִם לֹא
הַקָּדִים הַמַּחֲשָׁבָה תִּחְלָה כִּיצַד יַעֲשֶׂה,
דְּבִלֹא מַחֲשָׁבָה לֹא שִׁיךְ שְׂיַעֲשֶׂה.

הוספת אמרים

ב. ובראשית חכמה שער האהבה פרק אחד עשר, וכאשר יסתכל האדם ששכינה למעלה מראשו ראוי שיטהר מוחו ולבו כדי שתמצא השכינה מקום שבו תשרה, כי אלו הם שני איברים ראשיים שבאדם שהם מקום שבו תלוי עיקר החיות, ולכן צריך לטהרה מכל גנם הפגם בהם כי דבר קל יפגום בהם מרוב דקותם ורוחניותם שהם רומזים למקום עליון באצילות כדפ' בתיקונים. וכנגד טהרת המחשבה אמר דוד המלך ע"ה במקום אחר, נקי כפים ובר לבב וכבר פירשתי לעיל נקי כפים והעתקנו לשון הרשב"י ע"ה בענין נקיות, ואמר אחר כך ובר לבב כגוונא דא דלא אמשיך רעותיה ולביה לסטרא אחרא אלא לאתמשכא בתר פולחנא דקודשא בריך הוא אשר לא נשא לשוא נפשו, נפשו כתיב וקרי נפשי, והא אוקמוה נפשי דא נפש דוד סטרא דמהימנותא נפשו דא נפש דבר נש ממש בגין דכד יפוק מהאי עלמא נפשיה יסתלק בעובדין דכשרין עלמא דאתקיים בהו למיהך בין כל אינון, כמד"א (תהלים קיו) אתהלהך לפני ה' בארצות החיים, ובגין דלא נשא לשוא נפשו ישא ברכה מאת ה' וגו' עכ"ל. הרי מבואר במאמר הזה מעלת המתקן מעשיו ומחשבותיו לעבודת קונו מפני שנפשו חלק מהשכינה והיינו נפשו ונפשי והכל אחד, וכפי תיקון נפשו מתקן למעלה ולכן יזכה למה שאמר דוד המלך ע"ה אתהלהך לפני

ומטעם זה אמר רבי יוחנן בן זכאי עליו השלום לתלמידיו עליהם השלום, רואה אני את דברי רבי אלעזר בן ערך מדבריכם, (אבות פ"ב, יט) שתלה הכל בלב, לפי שכל האברים הולכים אחריו, ועל זה אמר שלמה המלך עליו השלום (משלי כג, כו) "תנה בני לבה לי ועיניך דרכי תצננה".

ואפשר דבא להשמיענו בזה, דאמרו רבותינו זכרונם לברכה (ירשלי ברכות פ"א ה"ה) 'עינא ולבא תרונהו סרסורי דעברה גינהו'. בא לומר דהעקר הוא הלב, דאם הלב אין רצונו בדבר לא נשאר לעינים מה לעשות. וזהו שאמר 'תנה בני לבה לי', שהוא העקר, וממילא פשוט 'דעיניך דרכי תצננה', דהעקר הוא הלב, וכן נמי דוד המלך עליו השלום אמר (תהלים קמא, ד) "אל תט לבי לדבר רע" וכו', ופרש בזה הקדוש דכונת הפתוב הזה דדוד המלך עליו השלום עם לבו מדבר, שאומר לו אתה לבי שמטה אותי לדבר רע, הנני גוער בך שלא תטה אותי לדבר רע, שאין רצוני לעשות שום דבר רע, דדבר פשוט הוא דהכל תלוי בלב, ועל זה אמרו רבותינו זכרונם לברכה, (קה"ר פ"ז)

לב
הדבוק
בה' כל
האברים
נמשכים
אחריו

'דעת קניית מה חסרת, דעת חסרת מה קניית', דהדעת בלב הוא, ולפיכך אם הלב מתקן וחושב פי אם ביראת ה' כל היום בודאי דכל האברים מתקנים, ואם חסר הלב הכל חסר.

ומאחר דהכל תלוי בלב, והאל יתברך שמו "בצלם אלהים עשה את האדם" (בראשית ט, ו), שרש הספירות העליונות שהם חכמה בינה ודעת כלם נרמזו בלב, דחכמה יש בה ל"ב נתיבות חכמה, ול"ב הוא לב, בינה הוא עקר הלב, כמו שאמר בפתיחת אליהו זכור לטוב, (תקו"ז יז, א) 'בינה לבא ובה הלב מבין', דעת בלב תלוי, הרי דשרש חכמה בינה דעת שהם הספירות העליונות כלם נרמזו בלב, וכל זה להורות לבני ישראל דצריכים להשתדל הרבה כדי לטהר לבם ביותר, שתשרה עליהם רוח קדשה וטהרה.

ומטעם זה גם כן התורה תחלתה ב"ת וסופה למ"ד, להורות לנו דעקר התורה ומצותיה הכל תלוי בלב, אם הלב שלם בזה יוכל לקיים התורה ומצותיה, ואם אין הלב שלם אחרי השם לא הועיל כלום. וכו'.

ספירות
העליונות
נרמזו
בלב

עקר
התורה
תלוי בלב

הוספת אמרים

ה' בארצות החיים וישא ברכה מאת ה' דהיינו השכינה כנודע. ג. ובראשית חכמה שם כתב, עוד נמצא טהרה בלב, (תהלים כא, יא) לב עוד טהור ברא לי אלהים, והוא העיקר המכונן אל הדרוש שלנו לענין הדבקות, שאם הלב טהור כל האברים טהורים כדפרשו ז"ל במדרש שוחר טוב, זה לשונם, (ירמיה יז, י) אני ה' חוקר לב בוחן כליות, למה הוא מזכיר הלב והכליות יותר מכל האברים, אלא העינים הולכים אחר הלב ורמ"ח אברים הולכים אחר הלב ולפי שכליות יועצות אחר הלב והלב גומר לפיכך אינו מזכיר אלא אותם בלבד, והקדוש ברוך הוא בוחן אותם, וכן הוא אומר (דברי הימים א כה, ט) ואתה שלמה בני דע את אלהי אביך ועבדהו, כי כל לבבות הוא דורש, אלו שני לבבות יצר הטוב ויצר הרע.

חותמת
המלך
בלב
שלם בה'

וְצִרִיךְ שְׂיִהְיוּ פִּי וְלִבּוֹ שְׁוִין, וְזֶהוּ שְׁאֲמַר (בראשית ו, יד) "וְכִפַּרְתָּ אֶתָּה מִבֵּית וּמִחוּץ בְּכֶפֶר", הֵם תִּרְי"ג מִצְוֹת (ועוד מאה בְּרָכוֹת) הָרְמוּזִים בְּמִלַת 'כֶּפֶר' בְּמִלּוּי, (כֶּף וְיו פֶּא רִישׁ) ^ד, כְּמוֹ שִׁכְתְּבֻנוּ. עוֹד, 'עֲצִי גִפְר' לְרִמּוֹז מֵה שֶׁהִקְדַּמְנוּ בַּתְּחִלָּה, דְּכָל תִּקּוּן הָאָדָם תְּלוּי בְּלֵב, דָּאִם יִהְיֶה לְבוֹ דְּבִק בַּעֲבוּדָתוֹ יִתְבָּרֵךְ כָּל הָאֲבָרִים נִגְרָרִים אַחֲרָיו, וְהִנֵּה לֵב, כְּשֶׁתִּמְנָה הַמִּלּוּי שֶׁל לֵב לְבָדוֹ (לְמַד בֵּית) הוּא גִימְטְרִיָּא תנ"ד, וְהוּא חֲשֹׁבֹן "עֲצִי גִפְר" עִם הַכּוֹלֵל גִּימְטְרִיָּא גַם בֵּין תנ"ד, וְחֲשֹׁבֹן זֶה גִימְטְרִיָּא "חוֹתֵם" לְרִמּוֹז דְּכִשְׂיִהְיָה הַלֵּב שְׁלֵם בְּיִרְאֵת ה' אֲזִי נִחְתָּם בְּטַבַּעַת הַמֶּלֶךְ מִלְכּוֹ שֶׁל עוֹלָם, דְּנִחְתָּם בְּחוֹתֵם אֲמַת", וְזֶה נִרְמָז בְּמֵה שֶׁנֶּאֱמַר (שִׁיה"ש ח, ו) "שִׁימְנִי בְּחוֹתֵם עַל לִבִּי", בְּמִלּוּי לֵב גִּימְטְרִיָּא חוֹתֵם, וְחוֹתֵם עִם הַכּוֹלֵל הוּא גִימְטְרִיָּא שְׁלֹשָׁה 'אָהֳ"ה' 'קס"א קמ"ג קנ"א', דְּכִשְׂיִהְיָה הָאָדָם שְׁלֵם בְּלִבּוֹ עִם הַשֵּׁם, יִהְיֶה הַשֵּׁם עִמּוֹ בְּכָל עֵת וְיַעֲזָרֵהוּ עַל כְּבוֹד שְׁמוֹ, וְזֶהוּ מִשְׁמָעוֹת 'אָהֳיָה', שְׁאוּמֵר הַשֵּׁם אֲנָכִי אָהֳיָה עִמּוֹ, כְּמוֹ שֶׁדָּרְשׁוּ רַבּוֹתֵינוּ וְזָכְרוֹנָם לְבָרְכָה (בִּרְכוֹת ט, ב) בְּ"אָהֳיָה אֲשֶׁר אָהֳיָה", (שְׁמוֹת ג, יד) 'אָהֳיָה עִמָּם

בְּצִרָה זֹ, אֲשֶׁר אָהֳיָה עִמָּם בְּצִרָה אַחֲרָת', נִמְצָא בְּשֶׁהַלֵּב יִהְיֶה שְׁלֵם בַּעֲבוּדַת הַשֵּׁם אֲזִי יִהְיֶה נִחְתָּם בְּטַבַּעַת הַמֶּלֶךְ וְיִהְיֶה הַשֵּׁם בְּעֶזְרוֹ.

וְזֶהוּ כְּוִנַּת הַפְּסוּק 'עֲשֵׂה לָּהּ תִּבְתַּת עֲצִי גִפְר', דְּהִינּוּ תִקּוּן וְעֲשֵׂה לְעֲצֻמָּה דוּמְיָא דְהַתִּבְּה שְׁמִנִּיחִים בָּה סִפֵּר תוֹרָה שֶׁהִיא קֹדֶשׁ כֶּף תַּעֲשֶׂה וְתִקְדֹּשׁ גּוּפָךְ שְׂיִהְיָה קְדוֹשׁ, וְתִדַּע בְּמֵה תִקְדֹּשׁ גּוּפָךְ, בְּלִבֶּךָ תִקְדֹּשׁ אוֹתוֹ, וְזֶהוּ 'עֲצִי גִפְר', שֶׁהוּא גִימְטְרִיָּא שֶׁל מִלּוּי לֵב, וְהוּא גִימְטְרִיָּא חוֹתֵם, וְהֵם גִּימְטְרִיָּא שְׁלֹשָׁה אָהֳ"ה בְּמִלּוּי כְּאֲמוּר. 'קִנִּים תַּעֲשֵׂה אֶת הַתִּבְּה'. "קִנִּים" עִם הַכּוֹלֵל הִיא "קִנְאִים", לְרִמּוֹז דְּצִרִיךְ שְׂיִהְיָה קִנְאִי לְבוֹ כְּמוֹ הַקִּנְאִים שֶׁמִּקְנְאִים לְשְׁמוֹ יִתְבָּרֵךְ, וְהַקִּנְאִי הַשֵּׁלֵם הוּא שְׂיִהְיָה מִקְנָא בְּכָל מִצְוָה לַעֲשׂוֹתָהּ, דְּזֶהוּ רְצוֹנוֹ יִתְבָּרֵךְ וְזֶהוּ כְּבוֹדוֹ, וְהַקִּנְאָה בְּלֵב הִיא, לְפִיכָךְ צִרִיךְ שְׂיִהְיָה הַלֵּב קִנְאִי לְשְׁמוֹ יִתְבָּרֵךְ בְּכָל מִצְוֹתָיו, וְכִפַּרְתָּ אֶתָּה מִבֵּית וּמִחוּץ בְּכֶפֶר, כֶּפֶר בְּמִלּוּי גִימְטְרִיָּא תִרְי"ג מִצְוֹת וּמֵאָה בְּרָכוֹת כְּמוֹ שִׁכְתְּבֻנוּ, וְהַכָּל תְּלוּי בְּלֵב'.

התורה
מלמדת
דרכי קנין
לב טהור

הוספת אמרים

ד. תִּרְי"ג ועוד מאה ברכות = 713, כַּמֵּנִין כּוֹפֵר בְּמִלּוּי. ה. רֹאה בִּסְנֵהדִרִּין סד א, בְּשֵׁם רַבִּי חֲנִינָא שְׁחוֹתֵמַת שֶׁל הַקִּבָּה אִמַּת. ו. וְרֹאה לְמִסִּילַת יִשְׂרָאֵל פֶּרֶק ט"ז, בְּבֹאוֹר מִדַּת הַטְּהָרָה, הַטְּהָרָה הִיא תִקּוּן הַלֵּב וְהַמַּחֲשָׁבוֹת. ז. וְזֶה הַלְשׁוֹן מִצְאָנוּהוּ אֵצֶל דּוֹד שְׁאֲמַר (תְּהִלִּים נא), "לֵב טְהוֹר בְּרָא לִי אֱלֹקִים". וְעִנִּינָה, שֶׁלֹּא יֵנִיחַ הָאָדָם מִקּוֹם לִיצֵר בְּמַעֲשָׁיו, אֲלֵא יִהְיֶה כָּל מַעֲשָׂיו עַל צַד הַחֲכָמָה וְהִירָאָה וְלֹא עַל צַד הַחֲסָא וְהַתְּאוּהָ. ז. וְזֶה אִפְלוּ בְּמַעֲשִׂים הַגּוֹפְנִיִּים וְהַחֲמִירִים, שֶׁאִפְלוּ אַחֲרֵי הַתְּנַהֲגוּ בִּפְרִישׁוֹת, דְּהִינּוּ שֶׁלֹּא יִקַּח מִן הָעוֹלָם אֲלֵא הַהֲכָרָחִי, עַדִּין יִצְטָרֵךְ לְטַהֵר לִבּוֹ וּמַחֲשַׁבְתּוֹ, שְׁגַם בְּאוֹתוֹ הַמַּעַט אֲשֶׁר הוּא לּוֹקֵחַ לֹא יִכּוֹן אֵל הַהֲנָאָה וְהַתְּאוּהָ כָּלֵל, אֲלֵא תִהְיֶה כּוֹנֵנוֹ אֵל הַטּוֹב הַיּוֹצֵא מִן הַמַּעֲשֵׂה הַהוּא עַל צַד הַחֲכָמָה וְהַעֲבוּדָה, וְכַעֲנִין שְׁאֲמַרוּ בְּרַבִּי אֲלִיעֶזֶר (עֵינִן בְּמַס' נִדְרִים).

בראשית, שהם ל"ב נתיבות חכמה, ובא לומר דהכל תלוי בלב. 'חמשים' אמה רחבה' זה כנגד חמשים שערי בינה, ובינה בלב היא כמו שאמר בפתיחת אליהו זכור לטוב בינה לבא ובה הלב מבין. ושלשים אמה קומתה. כנגד הדעת, דהדעת כלול מחכמה בינה דעת, וכל אחד כלול מעשר, הרי שלשים, והדעת בלב הוא, הרי שלש ספירות העקריות נרמזו בלב.

להורות לנו דהכל תלוי בלב, לפיכך צריך האדם שישתדל לטהר לבו וכל מחשבותיו תמיד לעבודת השם וליראתו. [מחשף הלבן פר' נח]

וזה אשר תעשה אתה שלש מאות אמה' וכו'. בא להורות בידיעה ברורה דהכל תלוי בלב וגם עקר הספירות העליונות שהם חכמה בינה דעת נרמזו בלב, שהרי חכמה יש בה ל"ב נתיבות, לרמז דהכל תלוי בלב, והנה ל"ב נתיבות חכמה הם ל"ב אלהים שנאמרו במעשה בראשית, ואלהים במלוי יוד"ן גימטריא ש', ואלהי"ם במלוי יוד"ן ביחוד הוא בחכמה, וזהו שרמז כאן 'שלש מאות אמה ארך התבה', הוא אלהים במלוי יוד"ן שהוא בגימטריא שלש מאות, וכיון דמלוי יוד"ן הוא בחכמה, רמזו בזה ל"ב אלהים שנאמרו במעשה

גם
ספירות
העליונות
תלויים
בלב

כל החמדות תלויות בלב

תלוי בתאוה דאלמלא התאוה לא היה עושה רע. וכן אמר הכתוב (במדבר טו, לט) "ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם אשר אתם זנים אחריהם". הרי הקדים הלב לעינים שבו תלויה התאוה. וכן כתוב (דברים ו, ה) "ואהבת את ה' אלהיך בכל לבבך", דהינו שתהיה האהבה בתכלית הלב, ולא שיהא אהבה גמורה בתכלית הלב כי אם במעוט התאוה.

ומעוט התאוה ימעט אפלו מן המתן לו, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (יבמות כ, א) 'קדש עצמך במתן לק' כי אם בא לידי המתנות.

בראשית ע"ה גימטריא "שבר תאוה", לרמז כי עקר בעל תשובה לשבר תאוותו עד הקצה האחרון, כי היא גרמא בנזקין לכל העברות. וכששוקל אדם בעצמו שעל ידי התאוה בא לו נזק וחצי נזק והיא סבה לכל דבר רע, זאת היא השמירה שישמר והדרה שילך בה וישים לנגד עיניו תמיד, כי זהו הגדר והסג שפקים בידו התשובה. וכמה פסוקים מצינו מדברים בענין התאוה שהיא שרש לכל הרעות כמו שנאמר (משלי כא, י) "נפש רשע איתה רע לא יחן בעיניו רעהו". דהיה לו לומר רשע עושה רע, אלא ודאי דהכל

ישמור
עצמו
שלא
יבוא
לידי
תאוה

אופן
הכונת
התאוה

אָפּלוּ בְּהִתֵּר, מִן הַהִתֵּר יִתְגַּרָּהּ בּוּ
הַיֵּצֵר עַד שְׂיִבְיָאָנוּ לַיָּדֵי אֲסוּר, וְזֶהוּ
'וְלֹא תִתּוּרֵי אַחֲרֵי לְבַבְכֶּם' קָרִי בֵּה
וְלֹא תוֹתִירוּ דְּהִינּוּ לֹא תוֹתִירוּ אָפּלוּ
בְּהִתֵּר, וְזֶהוּ הַשְּׁמִירָה הַמַּעֲלָה. וְכִינּוּ
שֶׁהַדָּבָר זֶה תִּלּוּי בְּלָבוּ שֶׁל אָדָם צָרִיךְ
שְׂיִשְׁמֹר עַצְמוֹ וְיִזְהִיר לָבוּ בְּכָל עֵת,
וְכִמּוֹ שְׁאֵמֶר דָּוִד הַמֶּלֶךְ עָלָיו הַשְּׁלֹמֹם
(תהלים קמה, ד) "אֵל תֵּט לִבִּי לְדָבָר רָע"
וְאָמְרוּ בַּזֹּהֵר הַקָּדוֹשׁ (ח"ג מו, א) דְּדָוִד
לְלָבוּ הִיָּה אֹמֵר כִּדִּי שְׂיִזְהִירָנוּ
וְיִכְנִיעֵנוּ. וְעוֹד אָמַר דָּוִד הַמֶּלֶךְ עָלָיו
הַשְּׁלֹמֹם (שם קכה, ד) "הִיטִיבָהּ ה' לְטוֹבִים
וְלִישָׁרִים בְּלִבּוֹתָם" דְּקָא מִפְּרִשׁ וְאִזִּיל,
מִי הֵם הַנִּקְרָאִים טוֹבִים הֵם שְׂיִשְׁרִים
בְּלִבּוֹתָם דְּהִינּוּ שְׂאִינָם הוֹלְכִים אַחֵר
תַּאֲוֹת הַלֵּב רַק לָבָם בִּישָׁר עִם קוּנָם.

יִצְרוּ, דְּהִינּוּ דְּמִי שְׂכּוֹבֵשׁ אֶת יִצְרוֹ
וּמִשְׁבֵּר תַּאֲוֹתוֹ אֵין גְּבוּר לְמַעֲלָה
מִגְבוּרָתוֹ, וְהַטַּעַם דְּשִׁאָר הַגְּבוּרוֹת
אָדָם נִלְחָם עִם חֲבֵירוֹ כֹּחַ גְּשָׁמִי
כְּמוֹתוֹ, אָכֵל זֶה שְׂמִשְׁבֵּר תַּאֲוֹתוֹ הוּא
נִלְחָם עִם הַיֵּצֵר כֹּחַ רַב וְעֵצוּם מְמַנּוּ,
וּלְפִי זֶה הוּא הַנִּקְרָא גְּבוּרִי. וְלְפִיכֵךְ,
רַבֵּן יוֹחָנָן כְּשֶׁאָמַר לְתַלְמִידָיו (שם ב,
ט) 'צֵאוּ וִירְאוּ אִיזוּהִי דֶּרֶךְ טוֹבָה
שְׂיִדְבִּק בֵּה הָאָדָם, אוֹ דֶּרֶךְ רָעָה
שְׂיִתְרַחֵק מִמֶּנָּה הָאָדָם, וְכָל אֶחָד
אָמַר דְּבָרָיו, וְרַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲרָף
אָמַר לֵב טוֹב וְלֵב רָע, אָמַר לָהֶם
רוּאָה אֲנִי אֶת דְּבָרֵי רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן
עֲרָף מְדַבְּרִיכֶם שְׂבִכְלָל דְּבָרָיו
דְּבָרֵיכֶם. דְּהִינּוּ הָעֵקֶר הוּא הַלֵּב.
וְעֵקֶר שְׁמִירַת הַלֵּב הִיא שְׂבִירַת
הַתַּאֲוָה, וְכִינּוּ שְׂמִשְׁבֵּר תַּאֲוֹתוֹ זֹ
הִיא הַתְּשׁוּבָה הַשְּׁלֵמָה וְהַמַּעֲלָה.
וְזֶהוּ בְּרֵאשִׁית שְׁהִיא רוּמָזַת לְתְּשׁוּבָה
גִּימְטְרִיא שֶׁבֶר תַּאֲוָה שְׁהַתְּשׁוּבָה
הַמַּעֲלָה הִיא שְׂיִשְׁבֵּר תַּאֲוֹתוֹ.

[גנזי המלך ת"ה אות כ"א]

וְאֵין לְאָדָם שׁוּם שְׂבַח זולת
הַמִּתְגַּבֵּר עַל יִצְרוֹ וּמִשְׁבֵּר
תַּאֲוֹתוֹ וְזֶהוּ שְׁאֵמֶר הַתַּנָּא (אבות פ"ה,
א) 'אִיזוּהּ הוּא גְּבוּר הַכּוֹבֵשׁ אֶת

גבורת
האדם
ניכרת
בהתגברות
על לבו

הוספת אמרים

ז. וראה למהר"ל בספר דרך חיים פרק ד משנה א, ומאחר שנקרא גבור והגבורה הזאת היא בעצמו
ולא מצד שהוא כובש עיר שאין הגבורה הזאת רק מצד אחר ולכך ראוי שיקרא גבור כאשר הוא כובש
יצרו. גם אין ראוי שיהיה נחשב גבור מי שעשה גבורה והיה מנצח את אחר אשר כח זה גם כן לבהמה
יותר מן האדם ואין זה מעלה לאדם מצד עצמו במה שהוא אדם, אבל הכובש את יצרו הוא מצד הדעת

התפלה היא נדיבות בלב

וְנָדִיב נְדִיבוֹת יַעֲצֵ: (ישעיה לב, ח)

אִישׁ אֲשֶׁר יִדְבְּנוּ לְבוֹ תִּקְחוּ אֶת
תְּרוּמָתִי" דְּהִינוּ דְּעֶקֶר הַתְּפִלָּה הִיא
נְדִיבוֹת הַלֵּב וְנְדִיבוֹת הַלֵּב הוּא רָצוֹן
טוֹב, כְּמוֹ שֶׁפִּרְשׁ רש"י זְכוּרוֹנוֹ לְבָרְכָה
(שם) "עַל יִדְבְּנוּ לְבוֹ". וְזֶה הוּא הַרְמֵז
'וְנָדִיב', זֶהוּ הַמִּתְפַּלֵּל בְּרָצוֹן טוֹב
דִּתְפִּלָּה נִקְרָאת נְדָבָה כְּאָמֹר,
וְהַמִּתְפַּלֵּל בְּרָצוֹן טוֹב עוֹשֶׂה תְּפִלָּה
וְחִזְקָה, שֶׁהֵם שְׁתֵּי נְדִיבוֹת וְזֶהוּ 'נְדִיבוֹת
יַעֲצֵ' שֶׁהֵם תְּפִלָּה וְחִזְקָה וְזֶהוּ נְדִיבוֹת
[גַּנְזֵי הַמֶּלֶךְ לִיקוּטֵי שׁוֹשְׁנִים] תְּרִיתִי.

הִנֵּה תְּפִלָּה תְּלוּיָה בְּלֵב, כְּמוֹ שֶׁדָּרְשׁוּ
רַבּוֹתֵינוּ זְכוּרֵנָם לְבָרְכָה (תענית ב,
א) "וְלַעֲבֹדוֹ בְּכָל לְבַבְכֶּם" (דברים יא, יג)
'אִיזוּהִי עֲבוּדָה שֶׁהִיא תְּלוּיָה בְּלֵב זֶה
תְּפִלָּה' וְהַתְּפִלָּה צְרִיף שֶׁתְּהִיָּה בְּרָצוֹן
טוֹב בְּלֵב טוֹב וּבְנֶפֶשׁ חֲפֵצָה", דְּזֶהוּ
עֶקֶר הַתְּפִלָּה. וְזֶה רְמוֹז גַּם כֵּן בַּתּוֹרָה
בְּמָה שֶׁאָמַר (שמות כה, ב) "דִּבֶּר אֶל בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל וַיִּקְחוּ לִי תְּרוּמָה", וְתְּרוּמָה
הִיא תְּפִלָּה שֶׁהִיא דְּבָרִים הַעוֹמְדִים
בְּרוּמוֹ שֶׁל עוֹלָם, וּמִסִּים "מֵאֵת כָּל

הוספת אמרים

והחכמה שהוא לאדם בלבד במה שהוא אדם בעל דעה וחכמה והוא ראוי שיקרא גבור. ח. ובנועם אלימלך פרשת יתרו סוד"ה וישמע, וזהו לך אמר לבי בקשו פני פירוש שדוד המלך עליו השלום היה מרמז שעיקר התפלה הוא שיתפלל האדם כשמתעורר לבי בדבקות וקדושה והיינו לך רוצה לומר בשבילך אמר לבי בקשו פני דהיינו שנתעורר לבי בדבקות ואלו אמר בשבילך בקש פני אז פניך ה' אבקש. ט. ברכות ו עמוד ב, ופירש"י כגון תפלה, שעולה למעלה. י. ובענין שהעיקר הוא כונת הלב, נעתיק דברי ספר חסידים סימן יח, אם יפלא בעיניך על אותן המגמגמים בלשון וקורין לחי"ת ה"א ולשון סמ"ך ולקו"ף טי"ת ולר"ש דלי"ת איך מתפללים או איך קוראים בתורה ואומרים דבר שבקדושה כשמגיעים לנפשנו חכתה לא נמצאו מחרפים ומגדפים אל תתמה על החפץ כי בוראינו אשר הוא בוחן לבות אינו שואל כי אם לב האדם אשר יהיה תמים עמו ואחרי שאינו יודע לדבר כענין מעלה עליו כאלו אומר יפה. וכן אותם הקוראים פסוקי דזמרה בקול רם ונעים זמר ואינם יודעים הפסוקים ואומרים בטעות תפלתם וזמירותם מתקבל כריח נחוח. וגם הקב"ה שמח עליו שמחה גדולה ואומר כמה הוא מזמר לפני לפי דעתו על זה נאמר (שה"ש ב' ד') ודגלו עלי אהבה מעילתו עלי אהבה. במשפט לא ימעל פיו (משלי ט"ז י') מתרגמינו לא ידגל פומיה. מעשה בכהן אחד שהי' פורש כפיו ואומר ישמך והי' שם חכם אחד והעבירו מלפני התיבה לפי שאינו יודע לחתוך האותיות אשר בברכת כהנים והראוהו מן השמים לאותו חכם כי אם לא יחזרנו יענש בדבר ע"כ.

גִּדּוּל פֶּגֶם הַלֵּב וְתִקּוּנוֹ שֶׁהַכֹּל תִּלְוִי בּוֹ

קִרְאתִי בְּכָל לֵב עֲנִי ה' חֲקִיף אֲצֵרָה (תהלים קיט, קמה)

אִפְשָׁר לְרַמֵּז דְּתִשּׁוּבָה עַל־אָהּ הִיא בִּינָה. וּבִינָה נִקְרְאת לֵב כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב בִּפְתִּיחַת אֲלִיהֶו ז"ל 'בִּינָה לְבָא וְבָה הַלֵּב מִבִּין'. וְהִנֵּה תְּבוּנָה לְעוֹלָם כְּלוּלָה בְּבִינָה דְּפִרְצוּף אֶחָד הֵם כִּידוּעַ וְזֶה נִרְמֵז בְּמַלְת בִּינָה דְּבִינָה בְּמַלְוֵי בֵּית יוֹד נוֹן הִי סוֹפֵי תְּבוּנוֹת גִּימְטְרִיא תס"ד הוּא חֲשָׁבוֹן תְּבוּנָה עִם הַכּוֹלֵל וְגַם מַלְת הַלֵּב בְּמַלְוֵי הִי לְמַד בֵּית הַמְּלוֹי גִּימְטְרִיא "תְּבוּנָה" עִם הַכּוֹלֵל הָרִי גַם מַלְת לֵב שֶׁהוּא מִיָּרִי בְּבִינָה שֶׁם דְּבוּקָה תְּבוּנָה, לְהוֹרוֹת הַתְּדַבְּקוֹת הַתְּבוּנָה עִם הַבִּינָה שֶׁהֵם פִּרְצוּף אֶחָד {וְהַחוּטָא גֹרֶם לְהַפְרִיד תְּבוּנָה מִן בִּינָה וְגִדּוּל עוֹנוֹ מִנְּשֵׂא אִם לֹא יִטְרַח וְיָשׁוּב לְתִקּוֹן כְּרָאוֹי מֵה שֶׁפֶּגֶם עַד שֶׁיָּשׁוּב הַכֹּל לְאִיתְּנוֹ הִרְאֵשׁוֹן. וְהִנֵּה הַחוּטָא שֶׁמְגִיעַ פֶּגֶם בְּבִינָה, יֵשׁ שְׁפוּגִם רַחֲמָנָא לְצֻלָן בְּכָל הַבִּינּוֹת שֶׁבְּאַרְבַּעַה עוֹלָמוֹת אֲצִילוֹת בְּרִיאָה יִצִּירָה עֲשִׂיָּה, וְדוּד הַמְּלָךְ עָלָיו הַשְּׁלוֹם חֲשֵׁשׁ שְׁמָא פֶּגֶם בְּכָל הַבִּינּוֹת הַנִּקְרְאוֹת לֵב וְעֲשֵׂה תִקּוֹן הַמּוֹעִיל לְכֻלָּם וְעֲשֵׂה תִקּוֹן לְחִבּוּר הַתְּבוּנָה עִם הַבִּינָה.

וְעַקֵּר כָּל הַתִּקּוּנִים שֶׁעוֹשֶׂה הָאָדָם הַכֹּל תִּלְוִי בְּלִבּוֹ דִּהֵלֵב הוּא הַדּוֹאֵג וְהוּא הַמַּחֲשָׁב מַחֲשַׁבוֹת לַעֲשׂוֹת תִּקּוּנִים וּגְדָרִים וְסִיגִים. וְכָל הָאֵיבָרִים נִגְרָרִים אַחֲרָיו. וְלִכְּנֵן מִי מְתַקֵּן הַבִּינָה שֶׁהִיא הַלֵּב. הַלֵּב שֶׁל הָאָדָם שֶׁהוּא כְּנֶגֶד הַבִּינָה, וְצָרִיף לָזֶה טְהָרַת הַלֵּב בְּיוֹתֵר, וְיִרְאָה וּקְדוּשָׁה בְּיוֹתֵר, וְדַאָּגָה בְּיוֹתֵר. וְכָל מֵה שֶׁחָשַׁב בְּלִבּוֹ הָרִי הָאֵיבָרִים נִגְרָרִים אַחֲרָיו וּמִשְׁתַּרְתִּים אוֹתוֹ לַעֲשׂוֹת בְּפִעֵל כָּל מֵה שֶׁחָשַׁב. וְאוֹמֵר דּוּד הַמְּלָךְ עָלָיו הַשְּׁלוֹם אֲנִי כָּל הַתִּקּוּנִים עֲשִׂיתִי, עֲשִׂיתִי תִקּוֹן הַמּוֹעִיל בְּיוֹתֵר לְחִבּוּר הַתְּבוּנָה עִם הַבִּינָה, וְגַם זֶה שֶׁיֵּךְ לְקִירוֹתוֹ 'בְּכָל לֵב' שֶׁהִרִי כְּתִבְנוֹ שֶׁמַּלְת הַלֵּב בְּמַלְוֵי, דְּמַלְוֵי הַלֵּב גִּימְטְרִיא תְּבוּנָה, וְהַלֵּב הוּא בִּינָה הָרִי חִבּוּר הַתְּבוּנָה עִם הַבִּינָה. וְזֶהוּ 'קִרְאתִי בְּכָל לֵב' דִּהִינּוֹ תִקְנֵתִי הַבִּינָה וְהַתְּבוּנָה הַנִּכְלָלִים בְּמַלְת הַלֵּב כְּאָמֹר.

[מעגלי צדק אות ק']

עקר התפלה היא פונת הלב

אתה צויתתה פקדיך לשמר מאד (תהלים קיט, ד)

אך (בשעת התפלה) בזאת צריך האדם לפנות מחשבותיו מכל הבלי העולם, וידע שהוא לפני מלך המלכים הקדוש ברוך הוא, כדי שפנה תקבל תפלתו^א, דהתפלה היא עבודה שבלב, כמו שכתוב (דברים יא, יג) "ולעבדו בכל לבבכם". וזוהי השמירה והאזהרה הגדולה, שצריך האדם להשמר ולהזהר לכוון לבבו פראוי. וזהו שאמר דוד המלך עליו השלום לשלמה בנו (דברי הימים א כח, ט) "דע את אלקי

אביך ועבדהו", דהינו בשעה שאתה 'עבדהו', שהיא שעת התפלה הנקראת עבודה, 'דע את אלקי אביך', שלא תהיה מחשבתך כי אם עמו דוקא. וזהו 'אתה צויתתה פקדיך', אומר להקדוש ברוך הוא 'אתה צויתתה פקדיך' הם התפלות, 'לשמר מאד'. דהינו צוית לשמר התפלות בעתם ערב ובקר וצהרים, ולהתפלל פראוי בלב שלם. ואני שומר התפלות פראוי בכל ית ובכל לבבי^ב. [אלף בינה אות א']

עקר האדם שמוסר לבו לעבודת הבורא

מחשבות והרהורים רעים, וגם פן יעזב כל מחשבות עניני העולם הזה, כי הקל המה מעשה תענועים,

הדבר הגדול המועיל לענין זה, (לשלמות ההשגה) הוא שלמות הלב פראוי. תחלה, שיעזב האדם כל

הוספת אמרים

יא. וכתב רבינו נ"ע בפתוחי חותם בפר' אחרי, לגבי תפילה, רק יתן בלבו שאינו עומד כי אם לפני ה' ואין שום אדם כלל שמפריד ביניהם ועל זה כתוב בהושענות אני והוא הושיעה נא דהינו כשיחשב האדם שאין שום אדם רק הוא והקדוש ברוך הוא מבטח שיושיעו הקדוש ברוך הוא בתפלתו וזה הדבר צריך לכל אדם. יב. וראה להמבי"ט בספרו בית אלקים שער התפילה פ"ג, מצות התפלה אינה כשאר המצוות שנאמר בהן (ראש השנה כ"ה ב) מצות אין צריכות כוונה ויוצא ידי עשיית המצוה בעשות אותה אפילו בלא כוונה כיון שעושה מעשה המצוה כהוגן וכשורה, אבל התפלה אינה מצוה מעשית, ולכן צריך לכיון בה (ברכות ל' ב) כי עיקרה היא כוונת הלב, גם כי אינה נשלמת אלא בדבור דהרהור לאו כדבור דמי והכתוב תלה אותה בכוונה ובדבור, כדכתיב (דברים י"א) ולעבדו בכל לבבכם, ואמרו (תענית ב"ב) אי זו היא עבודה שהיא בלב זו תפלה, ונקראת עבודה שיש בה איזה מעשה, והוא עקימת שפתי בתפלתו. ולזה אין יוצא בהרהור דלאו כדבור דמי. אבל העיקר היא הכוונה.

דְּבָרֵי תוֹרָה עַל אֲמַתָּתָם, וּלְחַדֵּשׁ דָּבָר
מִתּוֹךְ דָּבָר, וְכִמּוֹ שְׁאַמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ
זְכוֹרֵנוֹם לְבִרְכָּה (ברכות ח, א) 'אֵין לוֹ
לְהַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּעוֹלָמוֹ אֶלָּא ד'
אֲמוֹת שֶׁל הֶלְכָּה'. [אלף בינה אות ב']

וּמִתְעִים הָאָדָם מִדֶּרֶךְ חַיִּים, וְיִהְיֶה
לְבוֹ פְּנוּי תָּמִיד לְחֹשֶׁב בִּירְאָת הַבּוֹרָא
וּלְעֵינַי בְּדְבָרֵי תוֹרָה כִּדִּי לַיָּדַע כָּל דָּבָר
עַל אֲמַתָּתוֹ, כִּי זֶה כָּל הָאָדָם וְעַקֵּר
בִּיאָתוֹ לְעוֹלָם, כִּדִּי שְׂיִטְרַח לְהִבִּין

הַשְׁתַּדְלוֹת מְרָפָה בַּמִּצְוֹת פּוֹתַחַת הַלֵּב

דֶּרֶךְ מִצְוֹתֶיהָ אַרְוֵץ, כִּי תִרְחִיב לִבִּי: (תהלים קיט, לב)

"נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמָע" (שמות נד, ז), אִם קִיָּם
אָדָם עֲשִׂית הַמִּצְוֹת, פְּשוּט הוּא שְׂיִשְׁמָע
וְיִבִּין דְּבָרֵי תוֹרָה עַל אֲמַתָּתָם. וְכֵן אָמַר
דָּוִד הַמֶּלֶךְ עָלָיו הַשְּׁלוֹם (תהלים כה, יד)
"סוֹד ה' לִירָאָיו" דִּהְיִינוּ לָמִי מוֹדִיעַ
הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא 'סוֹדוֹ' לִירָאָיו, שֶׁהֵם
יִרְאֵי ה', וְחוֹשְׁבֵי שְׂמוֹ וּמְקִימֵם הַתּוֹרָה
וּמִצְוֹתֶיהָ. וְזֶהוּ שְׁאֵמַר מֶה שְׁאַנִּי רֵץ
לְדֶרֶךְ מִצְוֹתֶיהָ, יַדְעֵתִי כִּי בָּזָה 'תִּרְחִיב
לִבִּי, וְתִתֵּן בִּי בִּינָה לְהִבִּין הַתּוֹרָה
וְסוֹדוֹתֶיהָ פְּרָאוּי". [אלף בינה אות ד']

הַפְּנוּנָה, כִּיּוֹן שְׁאֵמַר שֶׁהוּא דָּבֵק בְּשִׁתִּי
תּוֹרוֹת וְאֵינוֹ פּוֹרֵשׁ מֵהֶם יוֹמָם
וְלַיְלָה, עֲכָשׁוֹ אוֹמַר כִּי כְּמוֹ שֶׁדָּבָקָה
נִפְשׁוֹ בְּעַסֵּק הַתּוֹרָה, כִּךְ דָּבָקָה בְּקִיּוֹם
מִצְוֹתֶיהָ שְׁעוֹשֶׂה הַמִּצְוֹת בְּהַשְׁתַּדְלוֹת
וְזִרְזוּת מְרָפָה. וְזֶהוּ 'דֶּרֶךְ מִצְוֹתֶיהָ
אַרְוֵץ', דִּהְיִינוּ אֲנִי מְקִיָּם הַמִּצְוֹת
בְּהַשְׁתַּדְלוֹת מְרָפָה בְּלִי שׁוֹם
הַתִּרְשָׁלוֹת. וְיַדְעֵתִי שְׂקִיּוֹם הַמִּצְוֹת
כִּפְּהִלָּכָה, הוּא סֶגְלָה וְסִיעַ לַפְּתַח הַלֵּב
לְהִבִּין הַתּוֹרָה וְסוֹדוֹתֶיהָ, וְרִאֲיָה לָזֶה,

הוספת אמרים

יג. וראה בנועם אלימלך פרשת בלק ד"ה וירא, וצריך אדם לדבק עצמו על ידי עשיות המצוות בעולמות, ואמנם גם העולמות הם גבוהים מעל גבוה ואי אפשר לדבק בהם כי אם בעשות המצווה בשלימות, ולמדו לנו רבותינו איך נתנהג בעשית המצווה, ואמרו מה הוא רחום דהיינו השם יתברך המטיב לנו הוא הכל מצד הרחמים כמ"ש חז"ל על פסוק מי הקדימני כו' כלום עשית מעקה אם לא נתתי לך בית, וכן בכל מצווה השם יתברך מקדים להאדם ואחר כך האדם עושה המצווה. וזהו מה הוא רחום כו' דהיינו בעשותך המצווה תעשה ברחמים, הא כיצד היינו בדביקות גדול במסירות נפש בכל רמ"ח אברים, ובזה אתה מרחם על עצמך ונשמתך כמ"ש ז"ל מה יעשה אדם ויחיה ימות את עצמו, והיינו כמאמרנו במה שהוא ממית עצמו במסירות נפש בעבודתו בזה מחיה עצמו, וזהו ואתם הדבקים רוצה לומר הוי"ו מוסיף על הענין ראשון, היינו כשאתם מדבקים בהשם יתברך ברוך הוא על ידי המצוות תראו שתהיו גם אתם בהדבקות, פירוש תמסרו עצמכם בכל רמ"ח אברים ותכניסו הכל בהדבקות.

לב טהור מקום להשראת השכינה

קראתי בכל לב עניי ה' חקיקה אצרה: (תהלים קיט, קמה)

ובל זה בכונה מכוונת, להורות
להדבוק
בה' אין
לו חסרון
וקדשתו, דבו תלוי ההתדבקות
ביראתו ואהבתו יתברך. ואפשר
דלזה פונת רבותינו זכרונם לברכה
(ויק"ר פ"א ו'), 'דעת קניית מה חסרת,
דעת חסרת מה קניית'. דהינו אם
האדם נתן לבו ודעתו ביראת ה',
הרי אותיות שם הוי"ה דבקים בלבו,
ומי שזכה לזה אין לו חסרון, אבל
אם חסר לבו מיראת ה', הרי
נתרחקי ממנו אותיות שם הוי"ה
ואין חסרון גדול מזה. ואפשר דזה
רמזה התורה בפסוק (שמות כה, ח)
"ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם",
דהינו שיקדשו לבם כראוי,
וישקדשו לבם, יחולו בו אותיות שם
הוי"ה, וזהו 'ושכנתי בתוכם'". וזהו גם
כן שאמר הפסוק (דברים ד, ד) "ואתם

אפשר דבא לרמז על אותיות לב,
דראיתי בספר אחד דבכל
אותיות התורה, לא תמצא שיעטרף
אות אחת מאותיות שם הוי"ה ברוך
הוא עם אות מהם ויהיה מלה
שלמה, זולתי למד' ובית'. ודהינו כל
אותיות יה"ו, כגון למד' בהצטרפותה
עם יוד, הוי לי. ובהצטרפותה עם
הא, הוי לה. ובהצטרפותה עם ואו
הוי לו. הרי, דבכל אותיות הוי"ה
משלשתן עם למד' הרי כל אחת
מהם הוי מלה שלמה. וכן אות בית
נמי הוי הכי, בי בזה בו ודוקא בב'
אותיות אלו תמצא כן, מה שאין כן
בשאר אותיות התורה. דאות פ', אף
על גב דתמצא בזה פי ופה, השלישית
בואו לא תמצא. וכן נמי אות מם,
אף על גב דתמצא בזה מי מה,
השלישית לא תמצא.

אותיות ל'
וב'
מצטרפות
לכל
אותיות
הוי"ה

הוספת אמרים

יד. וראה לאור החיים דברים פ"ד פסוק ד, עה"פ ואתם הדבקים בה' אלהיכם, יתבאר על פי מה שכתב
רמב"ם בפרק ו' מהלכות יסודי התורה (הלכה ב ג) וז"ל ושבעה שמות הם, הוי"ה וכו' כל המוחק אפילו
אות אחת משבעה שמות אלו לוקה, כל הנטפל לה' מלפניו מותר למוחקו וכו', מלאחריו כגון ד' של
אלהיך וכו' של אלהיכם וכיוצא בהם אינם נמחקים, והרי הם כשאר אותיות של שם שהשם מקדשם,
עד כאן, והוא מה שנתכוון לומר להם במאמר הדבקים בה', פירוש ולפי ששם זה המיוחד שם הוי"ה
אין אות נדבכת ונסמכת לו מלאחריו אלא מלפניו, כגון לה', בה', כה', ואותיות אלו אין בהם קדושה
ומותר למוחקם, ואם כן תהיה דביקות ישראל בה' בדרך זה שאין ה' מקדשם, לזה גמר אומר אלהיכם
פירוש דביקות זה שאתם דבקים בה' אינה כדביקות האותיות שמלפניו, אלא כאותיות שמלאחריו, שהם
כ"ם של אלהיכם, שהם קדושים כשאר אותיות של השם, גם רמז בתיבת בה', יעוד נעים, והוא שם זה
אינו מקדש מלאחריו, הא למדת שדביקות ישראל הוא בשמות עצמם מתאחדים אור נפשם באור שם

הַדְּבָקִים בַּה' אֱלֹהֵיכֶם חַיִּים בְּלָכֶם הַיּוֹם", דִּהְתַּדְּבַקוֹת הָיָא עַל יְדֵי הַלֵּב, דְּבִלְא שְׁלֵמוֹת הַלֵּב, לֹא שִׁיָּה הִתְדַבְּקוֹת בּוֹ יִתְבָּרַךְ.

וְהַלֵּב רְמוּז בְּמִלַּת "חַיִּים", דְּ"חַיִּים" גִּימָטְרִיָּא "לוֹלֵב", וְלוֹלֵב אוֹתִיּוֹת "לוֹ לֵב". וְעַל יְדֵי הִתְדַבְּקוֹת

בדביקות
זוכה
לחיים
העליונים

הַלֵּב בְּשֵׁם כְּפָאוּי, אָז יַחֲלוּ אוֹתִיּוֹת שֵׁם הַיּוֹי"ה בּוֹ, וְזוֹכָה לַחַיִּים הָעֲלִיּוֹנִים. וְעַל זֶה נִבְחָרוּ דְּבָרֵי רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲרָף עָלָיו הַשְּׁלוֹם, מִדְּבָרֵי חֲבֵרִיו (אבות פ"ב, ט), דִּתְלָה כָּל בֵּלֵב, לְפִי שֶׁהוּא עֶקֶר מִשְׁפָּן שֵׁם הַיּוֹי"ה כְּפָאוּר. וְלִהְיוֹת הַתּוֹרָה הַתְּחִילָה בְּב' וְסִימָה בְּלמ"ד לְהוֹרוֹת דִּהְכַּל תְּלוּי בֵּלֵב. [אלף בינה אות ק']

לְעוֹרֵר הַשְּׁפַע הָעֲלִיּוֹן רַק מִפֶּה וְלֵב קְדוֹשׁ

לְכוּ בָנִים, שִׁמְעוּ לִי יִרְאֵת ה' אֲלַמְדָּכֶם: (תהלים לד, יב)

עֶקֶר כָּל דְּבָר שֶׁבִקְדוּשָׁה אֵינוֹ עוֹשֶׂה רִשָּׁם פְּעֻלָּתוֹ לְמַעַלָּה, עַד שִׁיְהִיָּה הָאָדָם הָעוֹשֶׂהוּ מְלַמְטָה קְדוֹשׁ וְטָהֵר מִבֵּית וּמְחוּץ, דָּאִי לָאוּ הָכִי, שְׂוֹא שְׂקָד שׁוֹמֵר, דְּבַעֲיָנָן שִׁיְהִיו פִּיו וְלִבּוֹ קְדוּשִׁים וְטָהוֹרִים כְּפָאוּי. וְדָבָר זֶה מְבָאֵר בְּתוֹרָתֵנוּ הַקְּדוּשָׁה, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב (דברים ל, יד) "כִּי קְרוֹב אֵלֶיךָ הַדְּבָר מְאֹד, בְּפִיךָ וּבִלְבָבְךָ לַעֲשׂוֹתוֹ" דִּהְיָנוּ שִׁיְהִיו פִּיךָ וּלְבָבְךָ רְאוּיִים לַעֲשׂוֹת הַדְּבָר, וְהֵינּוּ שִׁיְהִיו קְדוּשִׁים וְטָהוֹרִים. וְלִהְיוֹת קָאֵמֵר בְּהָאִי לְשִׁנָּא 'לְכוּ בָנִים שִׁמְעוּ לִי' דִּהְיָנוּ לְכוּ וְסוּרוּ מִן הַדֶּרֶךְ שֶׁאַתֶּם הוֹלְכִים בָּהּ, שֶׁאַתֶּם חוֹשְׁבִים שֶׁהִיא דֶּרֶךְ טוֹבָה, וְהִיא לֹא

תְּצַלַּח. שֶׁאַתֶּם חוֹשְׁבִים, בֵּינָן שֶׁאַתֶּם עוֹסְקִים בְּתוֹרָה וּמִתְפַּלְלִים, אַף עַל פִּי שֶׁאֵין פִּיכֶם וּלְבָבְכֶם טָהוֹרִים כְּפָאוּי, לֹא אִכְפַּת לָכֶם, אֵין הַדְּבָר בּוֹ, רַק בּוֹאוּ אֶצְלִי, וְשִׁמְעוּ לִי 'יִרְאֵת ה' אֲלַמְדָּכֶם'. הֲלֹא תִדְעוּ הֲלֹא תִשְׁמְעוּ הֲלֹא תִבְיָנוּ, דְּכָל הַתּוֹרָה וְהַמִּצְוֹת מְשַׁרְשִׁים בְּמִדּוֹת הַקְּדוּשׁוֹת עֲלִיּוֹנִים לְמַעַלָּה. וְעַל יְדֵי לְמוּד הַתּוֹרָה וְהַתְּפִלָּה וְהַמִּצְוֹת, מְשַׁפְּיָעִים הַמִּדּוֹת זֶה בָּזֶה, עַד שֶׁמִּתְרַבֶּה הַשְּׁפַע. וְזֶה לֹא שִׁיָּה שִׁיְהִיָּה, עַד שִׁיְהִיָּה הַלְמוּד וְהַתְּפִלָּה וְהַמִּצְוָה עֲשׂוּיִים עַל יְדֵי בְּנֵי אָדָם הַגּוֹנִים שֶׁפִּיהֶם וְלָבָבָם קְדוּשִׁים, שִׁיבֹאוּ מִן יַעֲרִיר אֶת מִינוֹ. אֲבָל אִם אֵין פִּיו

הוספת אמרים

הנכבד, וכדי שלא תבין שהכוונה הוא כאותיות הנטפלים מלפניו ואין בהם קדושה, גמר אומר אלהיכם,

לבּו נְכוֹנִים, אִינוּ מְעוֹרֵר הַקִּדְּשָׁה לְצִלּוֹ. וְנִמְצָא בָּא לְתַקֵּן וְנִמְצָא
כָּלֵל, אֲדַרְבֵּי מִגְבִּיר כֹּחַ הַסִּטְרָא מְקַלְקֵל, וְזֶהוּ הָעֵקֶר וְזֶהוּ הַשֶּׁרֶשׁ.^{טו}
אַחֲרָא, וּמִכְנִיעַ הַקִּדְּשָׁה רַחֲמָנָא [אלף בינה]

עקר התשובה באלול בלב וביענים

וְהִיָּה לָכֶם לְצִיצַת וּרְאִיתָם אֹתוֹ וּזְכָרְתֶּם אֶת כָּל מִצְוֹת ה' וְעִשִּׂיתֶם אֹתָם וְלֹא תִתּוּרוּ אַחֲרֵי לְבַבְכֶּם וְאַחֲרֵי עֵינֵיכֶם אֲשֶׁר
אַתֶּם זִנִּים אַחֲרֵיהֶם: (במדבר טו, לט)

מֵה שֶׁפָּגַם בָּהֶם בְּשָׂאָר יְמוֹת הַשָּׁנָה. וַיִּזְהַר בְּשִׁמְרָתָם מִכָּאן וְלִהְבֵּא. וְהִנֵּה
אֱלֹל בְּמַלּוּי אֶלֶף לְמַד וְיוֹ לְמַד עִם
הָאוֹתִיּוֹת וְהַכּוֹלֵל גִּימְטְרִיא "לְבַבְכֶּם
עֵינֵיכֶם", לְרַמֵּז לְבָנֵי הָאָדָם דַּעֲקָר
תְּשׁוּבַתְכֶם בְּאֱלֹל הוּא שֶׁתִּשְׁמְרוּ
לְבַבְכֶּם וְעֵינֵיכֶם. [שערי ארוכה אות ו']

הִנֵּה לָכֶם לְצִיצַת וּרְאִיתָם אֹתוֹ רִאשִׁי
תְּבוֹת אֱלֹל. וְכֹא הֶרְמָז בְּכָאן
דְּבִאֱלֹל צִרְיָה הָאָדָם בְּיוֹתֵר לְטָהָר
לְבוֹ וְעֵינָיו שֶׁהֵם תְּרֵי סִרְסוּרֵי דַעֲבָרָה
(ירושלמי ברכות פ"א ה"ה) דַּאֲף עַל גִּב
דְּבִשָּׂאָר יְמוֹת הַשָּׁנָה לֹא הִיָּה נִזְהָר
בְּשִׁמְרָתָם. עֲכָשׁוּ בְּאֱלֹל צִרְיָה לְתַקֵּן

הוספת אמרים

אמור מעתה כי כוונת אמרו בה' היא ביחוד האותיות. ועי"ע שם. טו. ולתוספת הענין ראה בספר
העקרים מאמר רביעי פרק יח, בתו"ד, שהשפעות העליונות יושפעו על המקבל בהיותו במדרגה ידועה
והכנה ידועה לקבלם, ואם לא יכין האדם עצמו לקבל השפע ההוא הנה הוא המונע הטוב מעצמו, שאם
נגזר על איש מה על דרך משל שיצליחו תבואותיו בשנה פלוני, והוא לא יחרוש ולא יזרע בשנה ההיא,
אף אם ימטיר השם מטרות עזו על פני תבל ארצה לא תצלחנה תבואותיו, אחר שלא חרש וזרע והוא
המונע מעצמו הטוב ההוא בשלא הכין עצמו לקבלו, ולפי זה נאמר שכשנגזר על האדם טוב מה הנה
הוא נגזר עליו במדרגה ידועה מכשרון המעשה, וזה כלל יעודי התורה, וכן כשנגזר עליו רע מה הנה
הוא נגזר בהיותו במדרגה ידועה מהרוע או בהכנה ידועה וכשנשתנה המדרגה ההיא או ההכנה ההיא
תשתנה הגזרה בהכרח לטוב או לרע, וזה כמלך שגזר על כל הערלים שבמדינה פלונית שימלו או
שיהרגו או שינתן לכל אחד כסף וזהב ועמד אחד מהם ונימול שתשתנה בלי ספק הגזרה ההיא ובטל
מעליו לרע או לטוב כפי הכנה שנתחדשה באיש ההוא ולזה היה ההשתדלות בעשית הטוב וכשרון
המעשה טוב והכרחי בכל דבר שהוא הכנה לקבול השפע האלהי או לבטל מעליו הגזרה.

יצר טוב

יצר טוב עוזר וסומך להגיע לדרך הישרה

וכי ימוך אחיה ומטה ידו עמך והחזקת בו גר ותושב וחי
עמך: (ויקרא כה, לה)

עליית
יצה"ט
תלוי
במעש"ט

הבריאה וגופו בעולם היצירה ורגליו
בעולם העשיה, ומט"ט הוא מסייע
לבני ישראל המתעוררים לשוב
בתשובה ולתקן דרכיהם, ככתוב (שמות
כג, כ) "הנה אנכי שלח מלאך לפניך
לשמרך בדרך" וכו', והוא מליץ טוב
וזכות על ישראל, דעליו תקנו
בתפלה (תחנון דב"ה) 'וייעמד מליץ טוב
לצדקנו הוא נגיד ישרנו', וזה שאמר
'וכי ימוך אחיה', הוא יצר הטוב
שנשפל ונתמסכן מחמת עונותיה,
ועל ידי זה 'ומטה ידו עמך', ידו הם
נפש רוח נשמה שלה, דידו הם, דעל
ידיהם יש לו עליה עמך, וכשתחשיך
ותתש כחם מחמת עונותיה בזה
נעשה מך, ואם תחזור בתשובה הרי
'החזקת בו'.

אפשר לרמז על יצר הטוב, שהוא
אחיו האמתי של אדם,
שנוהג עמו אחוה גמורה, שמורה לו
דרך טובה וישרה שמועלת לו בעולם
הזה ובעולם הבא, ועל ידי העונות
שמרבה האדם מתמסכן יצר הטוב
ונעשה מך, ועל ידי העונות נחשכים
נפש רוח נשמה שבאדם ואינם
מאירים, וכל עקר יצר הטוב הוא
להזהיר האדם שישמר נפש רוח
נשמה שלו שלא יאבדו ממנו חס
ושלום, דיצר הטוב הוא מצד נפש
רוח נשמה דכלהו מסטרא דקדושה,
ועל ידי עלייתם עולה יצר הטוב, ועל
ידי ירידתם יורד גם הוא ונעשה עני,

והנה נפש רוח נשמה הם משלשה
עולמות בריאה יצירה עשיה
בידוע, הנשמה מעולם הבריאה,
והרוח מעולם היצירה, והנפש מעולם
העשיה, והנה מט"ט ראשו בעולם

כח וסיוע
מעליונים

ודע לה שיש לה עוזר וסומך שהוא
מט"ט, שהוא יהיה לה עוזר
לתקן הנפש רוח נשמה שלה, שהרי

מט"ט
נמצא בג'
עולמות
לעזור

וחי עמך, ושלשתן על שם מט"ט נקראו גר, על הבחינה שיש לו בעולם העשיה דשם נחשב כגר תושב על הבחינה שיש לו בעולם היצירה ששם עקר מושבו, וחי על עולם הבריאה ששם ראשו והראש בה המחין שהם החיים, לכן חזק ואמץ כי הבא לטהר מסייעין אותו.

[מחשף הלבן פר' בהר]

הוא מצוי במקום שלשתן שהם עולמות בריאה יצירה עשיה, וזה שאמר 'והחזקת בוי', דהינו כשתתעורר לשוב בתשובה ולתקן נפש רוח נשמה שלך זהו חזוק ידים שתעשה ליצר הטוב, ואל תירא ואל תחת, לא יהיה לך רפיון ידים שהרי מט"ט מצוי בשלשה עולמות שמהם נפש רוח נשמה שלך, וזהו גר ותושב

השומע ליצר הטוב ה' עוזרו והנשמה גוברת

בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ. והארץ הייתה תהו וגו' ויאמר אלקים יהי אור וגו'. ויאמר אלקים יהי רקיע וגו' ויאמר אלקים יקוו המים וגו': (בראשית א, א-י)

ד, ז). נכנס בו יצר הרע ומצא מין את מינו ונעור.

והקדוש ברוך הוא 'בְּרָא יֵצֶר הָרָע וּבְרָא לוֹ תְּבִלִּין שְׁלוֹ הֵם הַתּוֹרָה וְיֵצֶר הַטּוֹב' (קדושים ל, ב) ועוד הנשמה מסייעתו, וגדול מכלם הוא הקדוש ברוך הוא כשרואה האדם שומע לעצת יצר הטוב, הוא עוזר האדם ומגבירו על יצר הרע. וכמו שאמר דוד המלך עליו השלום (תהלים לו, לב-ג) "צוּפָה רָשָׁע לְצַדִּיק וּמִבְקֵשׁ לְהַמִּיתוֹ ה' לֹא יַעֲזֹבֵנוּ בְּיָדוֹ" צוּפָה רָשָׁע הוּא יֵצֶר הָרָע לְאָדָם

אִפְשָׁר לְרַמֵּז כְּמוֹ שְׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרֵנוֹם לְבִרְכָה דְּעָקֵר בִּיאת הַנִּשְׁמָה לָזֶה הָעוֹלָם, מִשּׁוֹם שֶׁהִיא דוֹמָה לְבֵת בּוֹגֶרֶת בְּבֵית אָבִיהָ וּבּוֹשָׁה מְלֹאכֵל, וּלְפִיכָּךְ בָּאָה לָזֶה הָעוֹלָם כְּדִי שֶׁתִּסְגֹּל מִצּוֹת וּמַעֲשִׂים טוֹבִים וּמִמִּילָא כְּשֶׁתִּחֲזֹר אֵינָה בּוֹשָׁה מְלֹאכֵל כִּי מַמְעֵשֶׁה יְדִיהָ הִיא אוֹכֵלֶת. וְהִנֵּה הַנִּשְׁמָה כֶּךָ חִפְצָה וְרִצּוֹנָה בְּבוֹאָה לָזֶה הָעוֹלָם כִּי אִם לַעֲסֹק בְּתוֹרָה וּבְמַעֲשִׂים טוֹבִים אָבֵל הַגּוֹף בִּינוֹן שָׁבָא מִחֲמַר קְרוֹץ מְתֹאֵוָה, כִּי אִם בְּתַאוּת הָעוֹלָם הַזֶּה, וּבִפְרֵט דְּמִשְׁעַת יְצִיאָתוֹ "לִפְתַּח חֲטָאת רִבְצִי" (בראשית

הנשמה
באה
לעבוד
את
בוראה
משא"כ
הגוף

צדיק ומבקש להמיתו, ה' לא יעזבנו בידו דהינו הקדוש ברוך הוא עוזרו, וכשזוכה האדם ועושה רצון יוצרו, נשמתו הולכת להשתעשע בגן אלקים מנוחה ונחלה שאין לה הפסק.

והנה בהתבונן בדבר כי איה כל מעלת הנשמה והגדלה שהיא זוכה לה הכל נעשה על ידי הגוף, ובאותו עולם הנשמה היא שמתענגת כל אותו התענוג, והגוף משלך בקבר לחזר רמה וגוש עפר, והיכן כל מה שטרח ויגע, אמנם גם הוא שוכרו אתו, דינקה לקום בתחית המתים וישאר קים וקדוש יאמר לו והוי בנשמה ממש.

שכר
הנשמה
והגוף
לתחיית
המתים

ונבוא לבאור הפסוקים בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ הם הנשמה והגוף כמו שדרשו רבותינו זכרונם לברכה (סנהדרין צא, ב) "יקרא אל השמים מעל ואל הארץ לדין עמו" (תהלים ג, ד) והארץ שהוא הגוף היתה תהו ובהו דהינו שהגוף אינו הולך כי אם אחרי הבלי העולם שהם תהו ובהו, וחשך על פני תהום, דרשו רבותינו זכרונם לברכה (זוה"ק כי תצא רעט, א) תהום אותיות המות, ולפי דרכנו ניקח דהינו כיון שהגוף רוך הבלי העולם השטן מעלים ומחשיך ממנו יום המיתה.

השומע
לדברי
היצר

ורוח אלקים מרחפת על פני המים דהינו הנשמה מתאווה ומרחפת על המים היא התורה הנקראת מים, "הוי כל צמא לכו למים". (ישעיה נה, א) ויאמר אלקים יהי אור הוא יצר הטוב לפי שיצר הרע נקרא חשך כמו שנאמר 'וחשך על פני תהום' והוא שאוי להקרא חשך לפי שמתעה בני אדם, להדיחם במקום חשך וצלמות היא גיהנם. ויצר הטוב נקרא אור לפי שמורה לבני אדם דרך טובה וישרה כדי להנחילם עולם הבא שכלו אור.

ואם האדם כשפא לו יצר הטוב נשמע לו ונראית בו הארתו וזהו ויהי אור דהינו שנהיה האור שהוא יצר הטוב באדם ושמע לו. אז בראות השם יתברך שהאדם שומע ליצר הטוב, הוא בכבודו ובעצמו נתוסף על יצר הטוב ועוזר את האדם ומרחיק ממנו יצר הרע, וזהו וירא אלקים את האור שהוא יצר הטוב כי טוב דהינו נראית טובתו בזה האדם ששמע לו, ויבדל אלקים בין האור ובין החשך מפריש האדם מן החשך שהוא יצר הרע ומדביקו באור שהוא יצר הטוב, ויקרא אלקים לאור יום, דהינו מי שנדבק ביצר הטוב הנקרא אור יורש גן עדן הנקרא יום, ומי שנדבק ביצר הרע הנקרא חשך יורש גיהנם הנקרא לילה [פתוחי חותם פר' בראשית]

ה' עוזר
לנדבק
ביצה"ט

עצת חז"ל לחזק יצר הטוב על יצר הרע

כִּי תִקְרַב אֶל עִיר לְהִלָּחֵם עָלֶיהָ וְקִרְאָתָא אֵלֶיהָ לְשָׁלוֹם. וְהָיָה אִם שָׁלוֹם תַּעֲנֶנָּה וּפְתַחְתָּהּ לָךְ וְהָיָה כָּל הָעָם הַנִּמְצָא בָּהּ יִהְיוּ לָךְ לְמַסּ וְעֶבְדוּךָ. וְאִם לֹא תִשָּׁלֵם עִמָּךְ וּגו'. וּנְתַנָּה ה' אֱלֹהֶיךָ בְּיָדְךָ וּגו': (דברים כ, י-יג)

קריאת שְׁמַע, לְשָׁלוֹם היא התורה הנקראת שְׁלוֹם, וְהָיָה אִם שָׁלוֹם תַּעֲנֶנָּה' דְּהִינוּ אִם עַל יְדֵי הַתּוֹרָה נִכְנַע הַגּוֹף וְנִתְנַצַּח יִצְרָ הָרָע וְהָלָךְ לוֹ. אִז 'וְהָיָה כָּל הָעָם הַנִּמְצָא בָּהּ' שֶׁהֵם כָּל אֲיִבְרֵי הַגּוֹף 'יִהְיוּ לָךְ לְמַסּ וְעֶבְדוּךָ' דְּהִינוּ בְּכֹלם יִלְכוּ אַחֵר עֲצָתְךָ לְעִבּוּדְתּוֹ יִתְבָּרַךְ

אֶפְשָׁר לְרַמֵּז עַל פִּי מָה דְּאִיתָא בְּגִמְרָא. (ברכות ה, ב) 'לְעוֹלָם יִרְגִּיז אָדָם יִצְרָ הַטּוֹב עַל יִצְרָ הָרָע אִי אֲזִיל מוּטָב וְאִם לֹא יַעֲסֹק בַּתּוֹרָה אִי אֲזִיל מוּטָב וְאִי לֹא יִקְרָא קְרִיאַת שְׁמַע אִי אֲזִיל מוּטָב וְאִי לֹא יִזְכֹּר לוֹ יוֹם הַמִּיתָה^א.

וְזֶהוּ שְׁאָמַר 'כִּי תִקְרַב אֶל עִיר' הוּא הַגּוֹף שְׁלָךְ שֶׁנִּקְרָא עִיר קִטְנָה וְיִצְרָ הָרָע אָדוּק דְּבוּק בּוֹ וְלֹא רָצָה לְהִפָּרֵד מִמֶּנּוּ, וְאַתָּה נִתְעוֹרֶרֶת לְהִלָּחֵם עִם יִצְרָ הָרָע לְהִרְחִיקוֹ מֵעָלֶיךָ, הַתְּקוֹן הוּא 'וְקִרְאָתָא אֵלֶיהָ לְשָׁלוֹם' דְּהִינוּ קְרָא קְרִיאַת שְׁמַע וְעֵסֶק בַּתּוֹרָה וְזֶהוּ וְקִרְאָתָא הִיא

על ידי תורה וקריאת שמע

יִזְכִּיר לוֹ יוֹם הַמִּיתָה וְאִם לֹא תִשָּׁלֵם עִמָּךְ' דְּהִינוּ אֶפְלוּ אַחֵר שְׁעֵסֶק בַּתּוֹרָה וְקִרְיַת קְרִיאַת שְׁמַע לֹא נִכְנַע הַגּוֹף וְעִדִּין יִצְרָ הָרָע בְּתִקְפוֹ, אִף עַל פִּי כֵן לֹא תִשׁוּב לְאַחֲזוֹר רַק הַתְּגַבֵּר לַעֲשׂוֹת מִלְחָמָה עִם הַיִּצָּר הָרָע עַד שֶׁיִּכְנַע הַגּוֹף וְיִבְרַח יִצְרָ הָרָע, וְהַתְּקוֹן הוּא

הוספת אמרים

א. ובענין תוקף המלחמה עיין בערבי נחל פרשת שלח, אמרו ז"ל, לעולם ירגיז אדם יצר טוב על היצר הרע, כלומר שהוא יחזיק את היצר טוב שילחם נגד היצר הרע, ויעשה היצר טוב בכל כחו כמו שעושה היצר הרע, ואז ממילא יגבר כח היצר טוב, כי ודאי האדם ילך אחריו, ומשום הכי מגיע שכר טוב לצדיק עבור שהוצרך למלחמה, משא"כ אם היה היצר טוב והיצר הרע שוים לא היה מקום למלחמה, כי מדרך הטבע שני יועצים לאדם, אחד יועצו לטובה וחיים, ואחד להפכו ודאי יסכים לדעת הראשון. ועוד טעם ב' לשכר הוא, כי נודע שגם היצר הרע על הרוב כשמפתה לאדם הוא מראה לו על עבירה שהיא מצוה, ואדרבה על כל דבר שהוא נגד כבודו ית"ש הוא בחלקת לשונו מראה לו טענות מזויפות ופיתוים לומר שהוא כבוד הבורא ית"ש, מצורף לזה שהוא עושה בכל כחו, ויצר טוב לא כן כנ"ל, ממילא משום זה צריך למלחמה גדולה, כי אלו היה אומר לו היצר הרע לך עשה עבירה, לא היה צריך למלחמה כל כך, כי גם הבהמה תנוס מדבר המזיקה, משא"כ כיון שמראה לו על העבירה שהיא מצוה

זָכַר לֹא יוֹם הַמִּיתָה, וּבָזָה יִפְנֶעַ הַגּוֹף
וַיִּבְרַח יֵצֶר הָרָע וְזָהוּ שְׁאֵמֶר וּנְתָנָה
ה' אֱלֹהֶיהָ בְּיָדָהּ דְּהִינּוּ יִפְנֶעַ הַגּוֹף
וַיִּמָּסֶר בְּיָדָהּ לַעֲבֹדָתוֹ יִתְבָּרָה, מִטַּעַם
לֹאִי.
[פתוחי חותם פר' שפטים]

זָכַר לֹא יוֹם הַמִּיתָה, וּבָזָה יִפְנֶעַ הַגּוֹף
וַיִּבְרַח יֵצֶר הָרָע וְזָהוּ שְׁאֵמֶר וּנְתָנָה
ה' אֱלֹהֶיהָ בְּיָדָהּ דְּהִינּוּ יִפְנֶעַ הַגּוֹף
וַיִּמָּסֶר בְּיָדָהּ לַעֲבֹדָתוֹ יִתְבָּרָה, מִטַּעַם
לֹאִי.

דְּבָרֵי יֵצֶר הַטּוֹב לְאָדָם

וַיִּמָּהֵר אַבְרָהָם הָאֱלֹהִים אֶל שָׂרָה וַיֹּאמֶר מִהְרֵי שְׁלֹשׁ סָאִים
קָמַח סֵלֶת לִוְשִׁי וְעֵשִׂי עֲגוֹת: (בראשית יח, ו)

מִמָּהֵרוּ יֵצֶר הַטּוֹב וּמִכְנִיסוֹ לְבִתִּי
כְּנִסְיוֹת וּלְבִתִּי מְדַרְשׁוֹת. וַיֹּאמֶר
מִהְרֵי שְׁלֹשׁ סָאִים הִינּוּ שְׁלֹשׁ
לְמִוְדָּהּ מִקְרָא מְשֻׁנָּה גְּמָרָא, וְדִקְדִּיק
בָּהֶם עַד שֶׁתְּבַרְרֶם וְתִטְחֲנֶם בְּטוּחַן
חֲטִיִּם וְנַעֲשִׂים קָמַח, וְחֹזֵר וַיְבָרֵר
אוֹתָם בְּנֶפֶשׁ אַחֵר נֶפֶשׁ עַד שֶׁתַּעֲשֶׂה
סֵלֶת נִקְיָה, וְתַעֲמִד עַל הָאֲמֶת וְזָהוּ
'קָמַח סֵלֶת' בְּתַחֲלָה קָמַח וְהִדֹּר
סֵלֶת. לִוְשִׁי וְעֵשִׂי עֲגוֹת דְּהִינּוּ טָרַח
הַרְבֵּה עַד שֶׁתְּחַבְּרֶם בְּכֶלֶם יַחַד
וְתַעֲשֶׂם כְּעוֹגָה אַחַת.

[פתוחי חותם פר' וירא]

בָּא לְרַמֵּז עַל יֵצֶר הַטּוֹב שֶׁהוּא
נִקְרָא אַבְרָהָם, לְפִי שֶׁהוּא אָב
לְאָדָם שֶׁהוּא מוֹרָה לוֹ דֶּרֶךְ טוֹבָה
וַיִּשְׁרָה כָּאָב שֶׁהוּא מוֹרָה לְבָנוֹ, וְרַם
שֶׁהוּא מוֹרָה לוֹ לַעֲשׂוֹת מַצּוֹת
רְמוֹת, וַיֵּצֶר הַטּוֹב הוּא מִמָּהֵר
וּמִזְהִיר לְגוֹף לַעֲסֹק בְּתוֹרָה וּלְטָרַח
הַרְבֵּה בְּמִקְרָא בְּמִשְׁנָה בְּגְמָרָא
וּלְקַשֵּׁר אוֹתָם יַחַד שֶׁזָּהוּ רִצּוֹן הַשֵּׁם.
וְזָהוּ 'וַיִּמָּהֵר אַבְרָהָם' שֶׁהוּא יֵצֶר
הַטּוֹב, 'הָאֱלֹהִים' לְבִתִּי כְּנִסְיוֹת וּלְבִתִּי
מְדַרְשׁוֹת, 'אֶל שָׂרָה' הוּא הַגּוֹף
הָעוֹסֵק בְּתוֹרָה שֶׁנִּקְרָאת שָׂרָה,

הוספת אמרים

וכבוד השי"ת לכן צריך למלחמה חזקה. ב. וראה בדרשות המהר"ל דרוש לשבת הגדול, וזה שאמרו
בברכות (ד"ה) אמר ר' יהושע בן לוי לעולם ירגיז אדם יצר טוב על יצר הרע שנאמר רגזו ואל תחטאו,
אם נצחו מוטב ואם לאו יקרא ק"ש שנאמר על משכבכם, אם נצחו מוטב ואם לאו יזכור לו יום
המיתה שנאמר ודומו סלה. וביאורו כי יצר הרע אינו שולט רק מצד הבריאה שהרי כתיב לפתח
חטאת רובץ, משיצא מן הרחם אל העולם חטאת רובץ, וממילא כשמוזכר לו יום המיתה שאין יצה"ר
אז מסתלק יצה"ר.

אדם צריך להטות לבו לשמע ליצר הטוב

הנה אנכי שלח מלאך לפניך לשמרה בדרך ולהביאך אל
המקום אשר הכנתי. השמר מפניו ושמע בקלו אל תמר בו
וגו' כי אם שמע תשמע בקלו וגו' (שמות כג, כ)

ובתענוגות מאכלות ומשתאות והכל
למלאות תאות יצר הרע, ועל זה
הזהיר דוד המלך עליו השלום (תהלים
לז, א) "לדוד אל תתחר במרעים אל
תקנא בעשי עולה", כי מינים מינים
יש ברשעים, יש שרוצים למשל
בחבריהם להיות מכנעים תחת ידם
ויש שתאותם במאכלות ומשתאות
ואינם חוששים למצות ה', ויש
שפרוצים בעריות, ויש בעלי לשון
הרע ומלשינים ורמאים בדבריהם
ובמשאם ובמתנם, ויש רכילים
ומשיגי גבול, וכיון שבן אדם רואה
הרשעים עושים מעשים רעים
ומצליחים כמו שכתוב (ירמיה יב, א)
"דרך רשעים צלחה" יצר הרע מסיתו
לעשות כמותם, לפיכך דוד המלך
עליו השלום הזהיר 'אל תתחר
במרעים' בשום אופן ואל תקנא
בהצלחתם "כי כחצר מהרה ימלו
וכיך דשא ובולון" (תהלים לז, ב).

אפשר לרמז זה הפסוקים על יצר
הטוב, דיצר הטוב בראו
הקדוש ברוך הוא להנאתו ולטובתו
של אדם להורות לו דרך ישרה
בעולם הזה כדי לזכות בה לעולם
הבא, וחיב אדם לשמע לו כמו
שאמר שלמה המלך עליו השלום
בקהלת (ד, יג) "טוב ילד מסכן וחכם
ממלך זקן וכסיל", ואם אדם ישמע
לעצתו מה טוב, ואם לאו ברוח יברח
וניחנו ביד יצר הרע, והנה כשאדם
שומע לעצת יצר הטוב הקדוש ברוך
הוא סועדו ועוזרו דהבא לטהר
מסיעין אותו (שבת קד, א).

מטרת
יצה"ט

ועל כל דבר שיצר הרע מסיתו
הקדוש ברוך הוא ויצר הטוב
מסיעין אותו שלא יחטא לפי
שמארעות העולם הזה רבים, ובן
אדם מתקנא בעושי רעה לפי שרואה
בני אדם מתפארים במלבושים נאים

שלא
יתפעל
מראות
הצלחת
הרשעים

הוספת אמרים

ג. ולהבין הענין עיין לרמח"ל בספרו אדיר במרום ח"א תנא רוא דרזין, כתיב ואלה המלכים אשר מלכו
בארץ אדום וכו'. מאן ישגח כו'. דע כי הפרשה הזאת היא כוללת באמת שרשי ההנהגה, ולכן אמר,
דהוא סהדותא על מהימנותא דכלא. ואפרש לך סוד האמונה הזאת. כי הנה כתיב, אל אמונה ואין עול

יצה"ט
מלמד
האדם
הדרך
לגן עדן

וזהו פונת הפסוקים 'הנה אנכי שלח מלאך לפניך' הוא יצר הטוב 'לשמרך בדרך' דהינו שמורה לך דרך הטוב והישר לעשות מעשים טובים ומונעה מלעשות רע אם תשמע לו, וכשתשמע לו בזה מביאך לחיי עולם הבא, וזהו שאמר 'ולהביאך אל המקום אשר הכינתי' שהוא גן עדן, דעל ידי שאדם שומע לעצת יצר הטוב זוכה לגן עדן. וכיון שעל ידו אתה זוכה לגן עדן 'השמר מפניו ושמע בקלו' כל מה שיאמר לך 'אל תמר בו כי לא ישא לפשעכם', כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה דכשאדם אינו שומע ליצר הטוב, בורח ממנו ומתאבל עליו ואינו חוזר לו עד שיחזור בתשובה פראוי וזהו 'כי לא ישא לפשעכם' כמו שאמרנו כי ברוח יברח.

ודע לך 'כי שמי בקרב' לפי ש"יצר טוב" גימטריא "שדי" עם שלש אותיות ולהורות בא דכשאדם שומע לדברי יצר הטוב שדי מסיעו ואפשר דלזה רמז "והיה שדי בצריך" (איוב כב, כה) אל תקרי בצריך אלא ביצריך. ועוד דיצר במלוי יוד צדי ריש סופי תבות שדי לרמז דשדי הוי בעזר יצר

שמות
הקדושים
ביצר
הטוב

הטוב לסייע לאדם, וגם כן שדי מכניע יצר הרע דגם הוא סופי תבות שדי נמצא שדי דיצר הטוב לעזר ולסייע ושדי דיצר הרע להכניע. וזהו שאמר אחרי זה 'כי אם שמע תשמע בקלו' דיצר הטוב 'ועשית כל אשר אדבר' הרי שמי עם יצר הטוב לסייע ושמי גם כן דיצר הרע להכניע וזהו 'ואיבתי את איביך וצרתי את צרריך' שהוא יצר הרע, דשדי הרמוזה בשמו הוא לרמז ששמי מכניע אותו כשתשמע לעצת יצר הטוב.

וצריך אתה להזהר ולהשמר בעניני העולם הזה, שהם הקבל ומעשה תענועים ויצר הרע מתענה בנך אדם אל תתחר במרעים, והנה יצר הטוב הולך עמך לסייע ואני עמו וזהו 'כי ילך מלאכי' שהוא יצר הטוב 'לפניך והביאך אל האמרי', הם בנך אדם המתפארים ומתגאים כמו "יתאמרו כל פעלי און" (תהלים צד, ד), 'והחתי' הם הנזותנים חתית על בנך אדם, 'והפרז' הם בנך אדם הפרוצים בכל מעשים רעים כמו עיר שהיא פרוצה ואין לה חומה, 'והכנעני' הם שטופי זמה כמו כנען, 'החוי' הוא העושה מעשה הנחש דתרגום נחש

עוה"ז
מלא הבל
ורק ע"י
יצה"ט
ניצל

הוספת אמרים

(דברים לב, ד). והוא כי הקב"ה מנהג את עולמו בכמה גלגולים עמוקים, והכל באמונה, לתת לכל אחד לפי מעשיו ממש. ונמשך מראשית הכל. כי שם הקב"ה בעולם צד הקדושה וצד הטומאה, זה לעומת זה, וביניהם שם כל עניני העולם, להיות שולטת או זו או זו לפי המעשים. אך הכונה היא לנהוג הדברים בהנהגה כל כך עמוקה, שאי אפשר להשיגה, אלא הוא עצמו, ובה סוף סוף יחזור כל רע לטוב ותהיה הממשלה לקדושה לבדה. והנה זאת היא אמונתנו הקדושה אנחנו בני ישראל. אשר אין מאציל אלא אחד, הוא לבדו עשה את הכל. ושם התפשטות ספירות קדושה, וכנגדם עשה מדרגת הרע, והוא המנהיג

חניא וזהו אדם בעלי לשון הרע והרמאי בכל דרכיו כמעשה הנחש, והיבוס' הוא הולך רכיל ומשיג גבול, כל אלה דרכי בני אדם הרעים וההולך בדרך ה' רואה כל אלה ואינו מתפתה וזהו שאמר 'כי ילך מלאכי לפניך והביאה אל' בני אדם שמעשיהם כאמור דבהכרח תהיה ביניהם וכיון שמלאכי שהוא יצר הטוב ילך לפניך הוא יצילה ויעזרה על יצר הרע. ועוד גם אני והכחדתיו ליצר הרע.

וימאחר שאני ויצר הטוב עמך בעזרה מנע רגלה מנתיבות הרשעים האלה 'לא תשתחוה לאלהיהם ולא תעבדם' דכל העובר עברה פעובד עבודה זרה, כמו שדרשו רבותינו זכרונם לברכה על פסוק (תהלים צד, ד) "לא יהיה בך אל זר" איזהו אל זר

הכתוב
מזהיר
שלא
יתחבר
לבני
אדם
רעים

שבתוכו של אדם הוי אומר זה יצר הרע. ולהכי קא מזהר קרא כשתראה מעשה בני אדם הרעים שהזכרנו, דע לה שיהם עובדים עבודה זרה ואתה 'השמר לה פן תשתחוה לאלהיהם ותעבדם' כמו שהם עושים, וקא מפרש קרא כיצד היא עבודה זרה שלהם שתרחק ממנה היא שלא תעשה כמעשיהם שאם עשית כמעשיהם הרי 'השתחווית לאלהיהם', אלא אדרבא אם יש יכלת בידך 'הרוס תהרסם' לרשעים 'ושבור תשבר מצבתיהם' כמו "ואשברה מתלעות עול" (איוב כט, יז), ואם נתאמצת ונתחזקת עד שתחזירם בתשובה ותהיה אתה והם 'ועבדתם את ה' אלהיכם' כשתעשה כך ותחזיר הרשעים בתשובה. השם יתברך יברך את לחמך ואת מימך ויסיר מחלה מקרבך, להכי פתח בלשון רבים וסיים בלשון יחיד.

[פתוחי חותם פר' משפטים]

יְרֵאת שָׁמַיִם

יֵאֱמִין וַיֵּדַע שֶׁתָּמִיד הוּא לִפְנֵי ה'
וּבְכֹךְ יִשְׁמַר מִחֻטָּא

פְּנֵה אֱלֹהֵי וְחֲנֻנִי, כִּי יַחֲדָה וְעֵנִי אֲנִי: (תהלים כה, ז)

שלא יזוז
מחשבת
ה' ממנו

בֹּא כָּאֵן לְהַזְכִּיר הַמַּדּוּת הַמַּעֲלּוֹת,
שֶׁבָּהֶם רָאוּי שְׁלֹא יֵשׁוּב רִיקָם.
וְאַחַת מֵהֶם, שֶׁהָאִישׁ הֵיִרָא אֶת ה'
יְרֵאת הָרוּמָמוֹת, יֵשִׁים בֵּין עֵינָיו תָּמִיד
יִתַּד תְּקוּעָה בַּל תִּמָּט, שֶׁהוּא עוֹמֵד לִפְנֵי
ה' תָּמִיד, אֵין לוֹ בְּשׁוּם רָגַע הַפְּרָדָה
מִמֶּנּוּ, וּכְמֵאֲמַר דּוֹד הַמֶּלֶךְ עָלָיו הַשְּׁלוֹם
(תהלים טז, ח) "שְׁוִיתִי ה' לְנִגְדִי תָּמִיד כִּי
מִיָּמִינִי בַּל אֲמוּט", דִּקְדָּק לִזְמַר תָּמִיד,
לִזְמַר שְׁשׁוּם רָגַע לֹא יֵשׁ לוֹ שׁוּם
הַפְּסָקָה מִלְּחֹשֶׁב שֶׁהוּא לִפְנֵי וְתִפְרָה,
רַק תָּמִיד שֶׁהוּא חוֹשֵׁב שֶׁהוּא לִפְנֵי
וְתִפְרָה, דִּזְהוּ עֶקֶר הֵיִרָאָה הַפְּנִימִית.
דְּכִשְׁחֹשֵׁב שֶׁהוּא לִפְנֵי וְתִפְרָה, בְּוֹדָי
שִׁיבוֹשׁ וְיִפְלָם מִלְּחֻטָּא לִפְנֵי, וְלִהְיֵי
אֲמַר 'כִּי מִיָּמִינִי בַּל אֲמוּט', כְּלוֹמַר,
כִּיִּן דְּשְׁוִיתִי ה' לְנִגְדִי תָּמִיד, פִּשְׁוֹט

הוא 'כִּי מִיָּמִינִי בַּל אֲמוּט' א.

וּבִזְזָה נִשְׁתַּבַּחוּ עַמּוּנֵי הָעוֹלָם. בְּחֲנוּךְ
נֶאֱמַר (בראשית ה, כד) "וַיִּתְּחַלֵּף
חֲנוּךְ אֶת הָאֱלֹהִים" לְהוֹרֹת דְּכָל יָמָיו
הָיָה דַּעְתּוֹ וְלִבּוֹ שֶׁהוּא הוֹלֵךְ לִפְנֵי ה'
דִּיקָא, וְלֹא הָיָה חוֹשֵׁב חֲבֵרַת בְּנֵי
אָדָם אוֹ אֲהֻבָתָם לְכָלוּם, שֶׁחֹשֵׁב
בְּדַעְתּוֹ שְׂאִין שׁוּם אָדָם בְּעוֹלָם רַק
הוּא לְבַדּוֹ עֶבֶד מִשְׁמֵשׁ לְקוֹנוֹ, וְאֵין לוֹ
שׁוּם אָדָם אוֹ שׁוּם דְּבַר שֶׁמְטָרִיד אוֹתוֹ
מִלְּשִׁמֵּשׁ לִפְנֵי קוֹנוֹ, לְהִכִּי קָרִי עָלָיו
'וַיִּתְּחַלֵּף חֲנוּךְ אֶת הָאֱלֹהִים', דְּתָמִיד לֹא
הָיָה חוֹשֵׁב, כִּי אִם לִפְנֵי הָאֱלֹהִים הוּא
הוֹלֵךְ וּמִשְׁרֵת. וְכֵן נִמִּי כְּתִיב בְּנִח
(בראשית ו, ט) "אֶת הָאֱלֹהִים הִתְחַלֵּף נַח".
וְכֵן נִמִּי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֲמַר
לְאַבְרָהָם אֲבִינוֹ עָלָיו הַשְּׁלוֹם (בראשית

הוספת אמרים

בעולם נעשה לרע לבריות, רק הכל לטובם מאת המאציל היחיד ב"ה אשר אין זולתו. א. וראה למסילת
ישרים פרק כה בדרך קניית היראה, וכיון שיתברר לו שבכל מקום שהוא, הוא עומד לפני שכינתו
יתברך, אז מאלוה תבוא בו היראה והפחד פן יכשל במעשיו, שלא יהיו כראוי לפי רוממות כבודו, והוא
מה שאמר, דע מה למעלה ממך, עין רואה ואזן שומעת, וכל מעשיך בספר נכתבים, כי כיון שהשגחת
הקב"ה על כל דבר, והוא רואה הכל, ושומע הכל, ודאי שכל המעשים יהיו עושים רושם, וכלם נכתבים
בספר אם לזכות או לחובה, ואמנם הדבר הזה אינו מצטייר היטב בשכל האדם, אלא על ידי התמדת

יז, א), "הַתְּהַלֵּךְ לִפְנֵי וְהָיָה תָמִים" וְכֵן נָמִי אָמַר אֲבָרְהָם אֲבִינוּ עָלָיו הַשְּׁלוֹם (שם כד, מ) "ה' אֲשֶׁר הַתְּהַלֵּכְתִּי לִפְנָיו" וְכֵן נָמִי אָמַר יַעֲקֹב אֲבִינוּ עָלָיו הַשְּׁלוֹם (שם מח, טו) "הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר הַתְּהַלֵּכְוּ אֲבֹתַי לִפְנָיו" וְהִינוּ דְּאָמַר אֱלִישֶׁעַ עָלָיו הַשְּׁלוֹם (מלכים ב ה, טז) "חִי ה' אֲשֶׁר עֲמַדְתִּי לִפְנָיו" דְּהִינוּ תָמִיד אֲנִי עוֹשֶׂה עֲצָמִי עוֹמֵד לִפְנָיו לְשִׁרְתּוֹ וּלְבָרֶךְ בְּשִׁמוֹ. וְעַל זֶה נָמִי אָמַר דּוֹד הַמֶּלֶךְ עָלָיו הַשְּׁלוֹם (תהלים קי"ט א'), "אֲשֶׁרִי תָמִימִי דָרָךְ הַהֲלָכִים בְּתוֹרַת ה'" וְקָאָמַר נָמִי (שם קכח, א) "אֲשֶׁרִי כָּל יָרָא ה' הַהֲלָךְ בְּדַרְכֵינוּ" דְּהַכּוֹנֶה הִיא, דְּקָאָמַר תִּדַּע לָמִי אֲנִי קוֹרָא 'אֲשֶׁרִי כָּל יָרָא ה'', לָמִי שֶׁהוֹלֵךְ בְּדַרְכֵינוּ, שְׁעוֹשֶׂה עֲצָמוֹ תָמִיד שֶׁהוּא הוֹלֵךְ לִפְנֵי ה', עַל פִּי יֵצֵא וְעַל פִּי יָבוֹא, וְאִין לוֹ שׁוֹם דְּבָר שְׁעוֹשֶׂה חוּץ מִרְשׁוֹתָו, לָזֶה אֲנִי קוֹרָא 'אֲשֶׁרִי כָּל יָרָא ה'."

וְזֶהוּ נָמִי שְׁאָמְרָה תוֹרַתְנוּ הַקְדוּשָׁה (דברים י"ג ה'). "אֲחֵרִי ה' אֱלֹהֵיכֶם תֵּלַכּוּ, וְאֹתוֹ תִירָאוּ וְכוּ תִדְבָּקוּן" בָּאָה הַתּוֹרָה לְהַזְהִירָנוּ, שְׁעָקֵר הִירָאָה הוּא שְׁעוֹשֶׂה הָאָדָם עֲצָמוֹ שֶׁהוּא עוֹמֵד לִפְנֵי

התורה
מלמדת
לנו
שאדם
תמיד
לפני ה'
לולי
עונותיו

ה' מִשֵּׁשׁ, וְכָךְ הוּא הָאֱמֶת, רַק שִׁינֵּי צִיר הָרַע מְטַמְּטִים לְבוֹת בְּנֵי אָדָם וּמַחְשִׁינֵי עֵינֵיהֶם מְלַהֲסִתְּכֵל בְּמִשְׁפָּלוֹת. וְכִמְאָמַר הַנְּבִיא עָלָיו הַשְּׁלוֹם (ישעיה נט, ב) "כִּי אִם עֲוֹנֹתֵיכֶם הָיוּ מִבְּדָלִים בֵּינְכֶם לְבֵין אֱלֹהֵיכֶם" כְּלוֹמֵר, הָאֱמֶת הוּא שְׁתָּמִיד אַתֶּם יוֹשְׁבִים לִפְנֵי אֱלֹהֵיכֶם, רַק מַחֲמַת עוֹנוֹתֵיכֶם טַח מְלַהֲשָׁכִיל לְבָבְכֶם, וְאַתֶּם אוֹמְרִים שְׂאִין אַתֶּם יוֹשְׁבִים לִפְנָיו, שְׂאִם אַתֶּם יוֹדְעִים בְּאֵמוּנָה שְׂאֵתֶם יוֹשְׁבִים לִפְנָיו, לֹא שִׁינֵי שְׁתַּהֲיוּ מַכְעִיסִים לִפְנָיו בְּחַטָּאִים. וְזֶהוּ שְׁאָמַר 'אֲחֵרִי ה' אֱלֹהֵיכֶם', דְּהִינוּ אִם תִּאֲמִינוּ וְתַעֲשׂוּ עֲצָמְכֶם, שְׂאֲחֵרִי ה' אֱלֹהֵיכֶם אַתֶּם הוֹלְכִים וְאִין לָכֶם שׁוֹם פְּרִישׁוֹת מִמֶּנּוּ, אִזּוּ פְּשׁוּט הַדְּבָר שְׂאֹתוֹ תִירָאוּ וְתַעֲבְדוּ וְכוּ תִדְבָּקוּן. וְאִם לֹא, אִין הִירָאָה יִרְאָה וְלֹא הָעֲבֹדָה עֲבֹדָה. וְכֵן נָמִי כְּתוּב (דברים ו' ו-ז). "וְהָיוּ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר אֲנִכִּי מְצִוֶּה הַיּוֹם וְכוּ וְדִבַּרְתָּ בָם בְּשִׁבְתְּךָ בְּבֵיתְךָ וּבְלִכְתְּךָ בְּדַרְךָ וּבְשִׁכְבְּךָ וּבְקוּמְךָ" כָּל זֶה, כְּדִי שִׁיתַּקַּע בְּלִבּוֹ הַשְּׁגָחָתוֹ יִתְבָּרַךְ שְׂבָאָמַת תָּמִיד הָאָדָם עוֹמֵד כִּי אִם לִפְנָיו יִתְבָּרַךְ, וְהַמְהִלֵּךְ בְּדַרְךָ זֶה אִין חֲטָא בָּא עַל יְדִיךָ. [אלף בינה כה']

הוספת אמרים

ההתבוננות וההסתכלות הגדול, כי כיון שהדבר רחוק מחושינו לא יציירוה השכל אלא אחר רוב העיון וההשקפה, וגם אחר שיציירוהו יסור הציור ממנו בנקל אם לא יתמיד עליו הרבה, ונמצא שכמו שרוב ההתבונן הוא הדרך לקנות היראה התמידית, כן היסוד הדעת וביטול העיון הוא המפסיד הגדול שלה, יהיה מחמת טרדות או ברצון, כל היסוד דעת ביטול הוא ליראה התמידית. ב. ואלו דברי הרמב"ם במורה נבוכים חלק ג פרק כד, ודע שכבר חזק זה הענין ב'תורה' ובארנו, וזכר שתכלית ה'תורה' כולה, בכל מה שכללה אותו ממצות עשה וממצות לא תעשה ומיעודים וסיפורים, אמנם הוא דבר אחד, והוא,

יראת שמים השער שיתקבלו מעשיו ותפלותיו

האזינו השמים ואדברה ותשמע הארץ אמרי פי: (דברים לב א)

שיהיו
מעשיו
לשם
שמים

אפשר לרמוז דבא משה רבנו עליו השלום לעורר את בני ישראל להיות כל מעשיהם לשם שמים. אם למדו תורה תהיה לשם שמים, ואם תפלה תהיה לשם שמים בכונה פראוי כי זהו העקר כדי שיהיה הכל מקבל ומרצה לשמים, שאם תהיה התפלה והתורה בקדשה ובטהרה הרי הכל ימצא פתח פתוח למעלה, ואם הכל משפה ולחוץ בלי קדשה וטהרה אין להם מקום במה לכנס רק הכל נדחה לחוץ. וזהו שבא משה רבנו עליו השלום לומר לישראל, הייטב בעיניכם שתהיו מתפללים ולא תקבל תפלתכם לכן השתדלו שתעשו מעשים טובים בקדשה וטהרה כדי שתקבל תפלתכם.

והנה שער השמים היא שכנית עזנו ומשם עולה התפלה למעלה. והנה אמרו רבותינו זכרונם לברכה (שבת לא, ב) 'דמי שיש בידו תורה ואין בו יראת שמים דומה למי שמסרו לו מפתחות הפנימיים ומפתחות החיצוניים לא מסרו לו דמהיכא עייל'. והנה מפתחות החיצוניים היא שכנית עזנו מלכות שמים, ומפתחות הפנימיים הוא ת"ת הנקרא תורה. ומי שיש בידו תורה ואין בו יראה אין לו באיזה מקום לכנס ונשאר בחוץ. וזהו 'האזינו השמים ואדברה', השמים הוא ת"ת שהוא תורה והכי קאמר 'האזינו השמים דהינו היכן אוכל לומר להשמים האזינה וישמעו תפילתי, היכא דתחלה הקדמתי ונתשמע הארץ' שהיא מלכות שמים

השער
לתורה
ותפלה
זה
מלכות
שמים

הוספת אמרים

יראת האלוה יתברך, והוא אמרו, "אם לא תשמור לעשות את כל דברי התורה הזאת הכתובים בספר הזה ליראה את השם הנכבד והנורא הזה וגו'". ועיין לעיל ערך אמונה להאמין ב"ג עקרי הדת, שכתב רבינו שיסוד זה חשוב לבע"ת, ושם בהערות הבאנו דברי הרמ"א בשו"ע אור"ח ס' א', בשם הרמב"ם, כשישים האדם אל לבו שהמלך הגדול הקב"ה, אשר מלא כל הארץ כבודו, עומד עליו ורואה במעשיו, מיד יגיע אליו היראה וההכנעה בפחד השי"ת ובושתו ממנו תמיד עיי"ש. ג. וראה בתיקוני זהר בהקדמה דף ה א, דרגא חמישאה ביראת ה' אוקמוהו מארי מתניתין, כל הקודם יראתו לחכמתו חכמתו מתקיימת, וכל הקודם חכמתו ליראת חטאו אין חכמתו מתקיימת, דכל הקודם חכמתו ליראתו למה הוא דומה, למי שמסרו לו מפתחות הפנימיים, ולא מסרו לו מפתחות החיצוניים, במה יכנס, ובארח רזא, אדנ"י תמן י' יראת ה', ואלין ארבע אתון אינון מפתחות החיצוניים דילה, י' מן יקו"ק איהי חכמה, וארבע אתון דהאי שמה אינון מפתחות הפנימיים, ובגין דא אקדימו בצלותא אדנ"י שפתי תפתח, ולבתר

שֶׁהִיא מִפְתָּחוֹת הַחִיצוֹנִיִּים 'אֲמַרִי פִי'.
דָּזְהוּ עֵקֶר מִפְתָּח הִירָאָה.⁷

חשיבותו
של
משרע"ה

וְבֹא מֹשֶׁה רִבְּנוֹ עָלָיו הַשְּׁלוֹם לֹמַר
לְיִשְׂרָאֵל דַּעוּ וּרְאוּ וּמִמֶּנִּי
תִּלְמְדוּ וְכֵן תַּעֲשׂוּ שֶׁהָרִי רֹאִים
בְּעֵינֵיכֶם מַעֲשִׂים בְּכָל יוֹם שְׂאֲנִי כֶּן
בֵּית לִפְנֵי וְתִבְרָךְ וּכְשֶׁאֲנִי צָרִיד
לְשׁוֹם דָּבָר אֵין לִי שׁוֹם עֲכָבָה רַק
כְּשֶׁאֲנִי קוֹרֵא מִיָּד הוּא עוֹנָה אוֹתִי
וּמִדָּבָר עָמִי כַּאֲשֶׁר יְדַבֵּר אִישׁ אֶל
רַעְהוּ, וְעֵקֶר כָּל זֶה מִשׁוֹם דְּמִפְתָּחוֹת
הִירָאָה בִּידִי, אִם כֵּן גַּם אַתֶּם חֲזָקוּ
וְאִמְצוּ לְיִרְאָה וּלְאַהֲבָה אֶת ה' וְעַל
יְדֵי זֶה יִהְיֶה עוֹנָה אֶתְכֶם בְּכָל עֵת,
שֶׁהָרִי עֵקֶר הַתְּפִלָּה וְהַתּוֹרָה הֵם
הַמִּפְתָּחוֹת שֶׁבָּהֶם פּוֹתַח אָדָם הַשְּׂעָרִים
הָעֲלִיּוֹנִים אִם יִהְיֶה כְּרֹאֵי, שֶׁהָרִי עַל
יְדֵי תְּפִלָּה וְתּוֹרָה עוֹשֶׂה אָדָם
הַתְּקַשְׁרוֹת וְיַחֲוִידִים לְמַעַלָּה, בְּתַחֲלָה
מַעַלָּה מִיֵּין נֹקְבִין וְאַחֵר כֶּף מוֹרִיד
מִיֵּין דּוֹכְרִין וּכְשֶׁמוֹרִיד הַמִּין דּוֹכְרִין

מוֹרִידִם מִמְּקוֹר הָעֲלִיּוֹן מַעֲלָם
לְעוֹלָם עַד סוֹף הָעוֹלָמוֹת. עַד שְׂמַגִּיעַ
הַשֹּׁפֵעַ גַּם לְעוֹלָם זֶה הַגִּשְׁמִי, וְכָל זֶה
עַל יְדֵי קִדְשָׁה וְטָהְרָה וְיִרְאָה וְאַהֲבָה
כְּרֹאֵי יָכוֹל לַפְעַל פְּעִלוֹת בְּעוֹלָמוֹת
עֲלִיּוֹנִים, וּלְהַתְּבַרֵּךְ הַכֹּל עַל יְדוֹ, אֲבָל
אִם הוּא פָּגוּם מְלֵא מוֹמִין. הָרִי הוּא
דָּחִי מַעֲקָרָא, וְתַפְלָתוֹ וְתוֹרָתוֹ תוֹעֵבָה
וּבְדָד יֵשֵׁב מְחוּץ לַמַּחֲנֶה מוֹשְׁבּוֹ וְלֹא
דִּין שְׂאִינוֹ מִתְקַן אֶלָּא אֲדַרְבָּא
מִקְלָקֶל, וְעַל זֶה אָמַר לְיִשְׂרָאֵל דַּעוּ
שְׂאֲנִי מִחֲמַת הִירָאָה וְהַאֲהֵבָה שִׁישׁ
בִּידֵי בְשִׁלְמוֹת. כְּשֶׁאֲנִי לּוֹמֵד תּוֹרָה אֲנִי
מִשְׁפִּיעַ בְּכָל הָעוֹלָמוֹת, וְכֵן נִמִּי כְּשֶׁאֲנִי
מִתְּפַלֵּל בְּכָל הָעוֹלָמוֹת אֲנִי מִשְׁפִּיעַ.⁸

וְזֶהוּ שְׂאֲמַר 'יַעֲרַף כְּמִטֶּר לִקְחֵי תִזֵּל
כְּטֵל אֲמַרְתִּי'. 'לִקְחֵי' הִיא
הַתּוֹרָה הַנִּקְרָאת "לִקַּח טוֹב" (משלי ד,
כ) 'וְאֲמַרְתִּי' הִיא הַתְּפִלָּה כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר
(תהלים יט, טו) "יִהְיֶה לְרִצּוֹן אֲמַרִי פִי"

מעשי
משרע"ה
בקדושה
וטהרה

הוספת אמרים

חתמין לה בשם יקו"ק, ברוך אתה יקו"ק מגן אברהם. ד. ובראשית חכמה בהקדמה בחשיבות היראה כתב, והרי דברים קל וחומר ומה תורה שלא נבראת אלא לכבודו של ישראל הרי היא קיימת לעולם ולעולמי עולמים, קל וחומר לצדיקים שבשבילם נברא העולם, עד כאן לשונם. אם כן נפקא מינה שכל מציאות העולם עיקרו הוא ישראל, ולא נתן להם הקדוש ברוך הוא את התורה אלא שיראו מלפניו. ועוד שמחמת בריאת העולם נכיר מעשיו וגדלו ונירא מלפניו. וכן פירש ברעיא מהימנא (בא מב, א) שעיקר בריאת העולם בגין דישתמודעון ליה, אם כן היראה שהוא ירא מהבורא שברא הכל היא עיקר החצר, והחכמה המלמדת הדרך היא שער הכניסה, ונמצא שכיון שלא נברא האדם אלא שיירא את הבורא וזהו עיקר החכמה כדפרישית, העושה הפך זה נוח לו שלא נברא, שמהפך כוונת הבורא ונמצא בריאתו לבטלה ועסקו בחכמה לבטלה ונוח לו ההעדר מאחר שאין בו תועלת. ה. וראה והתבונן במש"כ בשערי אורה השער התשיעי הספירה השנייה, ועתה צריכים אנו להודיעך סוד שני מקראות שקבעו חכמים, אחד בראש התפילה והוא 'אדני שפתי תפתח', והשני בסוף, 'יהיו לרצון אמרי פי'. וצריך אתה לדעת כי הראשון, הקבוע בראש התפילה, הוא השער שבו נכנסים בני עולם לבקש רחמים לפני י"י יתברך, וזהו 'אדני שפתי תפתח', ועל זה נאמר, תפתח לי שערי צדק אבא בם אודה יה, וסוף התפילה ההגונה שהיא מתגברת ועולה מספירה לספירה עד שמגיעת עד הרצון שהוא דבוק בכתר, ולפיכך אמר בסוף 'יהיו לרצון אמרי פי'. וכשהתפילה מגעת למקום הרצון אז כל השערים למעלה ולמטה נפתחים

דְּהִינּוּ דְאַמְרִינָן דְּכָךְ אֹמֵר מֹשֶׁה רַבֵּנוּ
עָלֵינוּ הַשְּׁלוֹם לְיִשְׂרָאֵל דְּעוּ דְּהִתְוֹרָה
וְהִתְפַּלָּה שְׁלֵי עוֹשִׂים פְּעֻלֹת בְּעוֹלָמוֹת
עֲלִיּוֹנִים לְמַעַלְהָ, כְּמוֹ הַמָּטָר וְהַטֵּל וְזֶה
מִחֲמַת שְׁהַכֵּל בְּקִדְשָׁהּ וְטָהָרָה כְּרֹאיוֹ,
לְכֹן גַּם אַתֶּם מִמְּנֵי תִלְמְדוּ וְכֹן תַּעֲשׂוּ
כְּדִי שְׁתַּהֲיֶה תּוֹרַתְכֶם רְצוּיָה וְתַפְלָתְכֶם
מְקַבֶּלֶת. [פתוחי חותם פר' האזינו]

עַל יְדֵי צִיצִית וְתַפְלִין וּמְזוּזָה נִמְצָא בִּירְאָת ה' כָּל הַיּוֹם

יִמְצָאָהוּ בְּאֶרֶץ מִדְבָּר וּבְתַחֲוֵי יָלֵל יִשְׁמֹן יִסְבְּבֶנְהוּ יְבוֹנְנֶהוּ
יִצְרְנֶהוּ כְּאִישׁוֹן עֵינוֹ: כְּנֶשֶׁר יַעִיר קֶנֶז עַל גּוֹזְלָיו יִרְחַף יִפְרֹשׁ
כְּנָפָיו יִקְהֶהוּ יִשְׁאַהוּ עַל אֶבְרָתוֹ: ה' בְּדָד יִנְחֶנּוּ וְאִין עִמּוֹ אֵיל
נֶכֶר: (דברים לב, י-יב)

אֶפְשָׁר לְרַמֵּז דְּמֹשֶׁה רַבֵּנוּ עָלֵינוּ
הַשְּׁלוֹם בָּא לְעוֹרֵר לְבוֹת
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל שֶׁבְּכָל דּוֹר וָדוֹר
לְהִתְעוֹרֵר מִשְׁנֶתֶם וּלְאַחֵז בְּדַרְכֵי
תְּשׁוּבָה, וְאֵף עַל גַּב שְׂאִין מִי שְׁיוֹכִיחַ
אוֹתָם לֹא יִמְצָאוּ פְּטוֹר בְּזֶה לַיּוֹם

לזכור
בכל עת
הג' מצות

הוספת אמרים

לפניו ואין שם מעכב ומונע על בקשתו, שהרי בעולם הרחמים הוא, ואז יפיק כל צרכיו ושאלותיו ואין דבר עומד לפניו, שהרי ממקום הרצון הוא שואב, ויכול לחדש אותות ומופתים חדשים כאילו באותה שעה נברא העולם ואין דבר עומד לפניו. וזה שנאמר, בני חיי ומוזני לא בזכותא תליא מילתא אלא במזלא תליא מילתא, לפי שהכל תלוי בעולם הרחמים שהוא המקור, במקום הנקרא מזל. ואם תתבונן בעניין זה תבין סוד חנה, עד איזה מקום עלתה תפילתה כשאמרה, ותדר נדר ותאמר יהו"ה צבאות אם ראה תראה בעניי אמתך. וכן תבין מכאן סוד תפילות כל הצדיקים שהתפללו והפיקו כל צרכיהם בדרך נסים ונפלאות, הוא שנכנסו בתפילתם עד עולם הרחמים שהוא המקום אשר משם נתחדש העולם. וכמו שנתחדש העולם וכל בראיו מאותו המקום, כך הצדיקים המתכוונים בתפילתם לאותו המקום יכולים לחדש בעולם אותות ומופתים ולשנות מנהגו של עולם. וזהו מקום הביטחון הגמור, וזהו סוד הרצון, כי המגיע למקום הרצון הרי הכול בידו לעשות כפי רצונו וחפצו, כמו שאמר 'רצון יריאיו יעשה ואת שועתם ישמע ויושיעם'. והמבין זה יוכל להתבונן כל מקום שנאמר בתורה אותות ומופתים וגאולות ותשועות ושינוי מנהגו של עולם. ולפיכך קבעו בסוף התפילה 'יהיו לרצון אמר', והוא סוד שאנו מתפללים 'יהיו לרצון', כלומר שיתחדש הדבר שאנו מתפללים עליו ממקור הרצון והמחשבה, כמו

וְכָל זֶה כָּל יוֹם וְיוֹם, מִי זֶה הוּא אֲשֶׁר
 לֹא יִתְעוֹרֵר עַל יְדֵי הַמְצוֹת הָאֵלֶּה,
 וַיֹּאמֶר בְּלִבּוֹ, מֵאַיִזָּה טַעַם חוֹבָה עָלֵינוּ
 לְקִיָּמָם כָּל יוֹם וְיוֹם. אֲלֹא הַכּוֹנֶה
 שְׁחוּבָה עָלֵינוּ לְהַפִּיר חוֹתְמָיו שֶׁל
 הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וּבָזָה נְבוֹא לַעֲבֹד
 אוֹתוֹ, וְעַל זֶה אָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרֵנָם
 לְבִרְכָּה (מנחות מג, ב) 'כָּל מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ
 צִיצִית בְּבִגְדוֹ וַתִּפְּלִין בְּרֹאשׁוֹ וּמִזְוִזָּה
 בִּפְתָחוֹ לֹא בִמְהֵרָה הוּא חוֹטֵא,
 שֶׁנֶּאֱמַר (קהלת ד, יב) "וְהַחוּט הַמְּשַׁלֵּשׁ
 לֹא בִמְהֵרָה יִנָּתֵק".

**וּשְׁלֹשָׁה מְצוֹת אֵלֶּה שֶׁבָּכֵל בִּקְרִי
 וּבִקְרִי הֵמָּה יַעֲזִירָו אֶת
 הָאָדָם לַעֲבֹד אֶת ה', וְלָשׁוּב בְּתִשְׁבּוּבָה
 שְׁלֵמָה. דְּמַעֲשֵׂה גְדוֹל, דְּמֵאֲחֵר שֶׁאֵנוּ
 עוֹשִׂים אוֹתָם בְּמַעֲשֵׂה גָמוּר, אֵין
 הַתְּעוֹרְרוֹת יוֹתֵר מִזֶּה. דְּצִרְיָה הָאָדָם
 כְּשִׁיתַּעֲטֹף בְּצִיצִית. יִחְשֹׁב בְּלִבּוֹ לָמָּה
 הוּא מֵתַעֲטֹף בְּצִיצִית, אֲלֹא מִפְּנֵי
 שְׁתִּלּוּזִין בֵּה אַרְבַּעַת שְׁמוֹת הַיְּהוָה
 בְּרוּךְ הוּא, וַיֵּדַע וַיִּכְפֹּר שֶׁסָּבְבוּ הַקְּדוֹשׁ
 בְּרוּךְ הוּא מִכָּל צַדִּדּוֹ בְּשֵׁמוֹ הַגָּדוֹל
 וְהַקְּדוֹשׁ, כְּדֵי שֶׁיֵּשִׁים יִרְאָתוֹ בֵּין עֵינָיו
 וְאַל יִטֶּה יָמִין וּשְׂמָאל, כְּמוֹ שֶׁכָּתַב**

בשעת
עשיית
המצוה
יחשוב
בכח
המצוה

דָּוִד הַמֶּלֶךְ עָלָיו הַשְּׁלוֹם (תהלים טז, ח)
 "שְׁוִיתִי ה' לְנִגְדִי תָמִיד כִּי מִיָּמִינִי כָּל
 אֲמוֹט". וְעוֹד תִּפְּלִין שֶׁל יָד כְּנֶגֶד הַלֵּב
 וַתִּפְּלִין שֶׁל רֹאשׁ כְּנֶגֶד הָעֵינַיִם דְּעֵינָא
 וְלִבָּא סְרִסְרִי דַּעֲבָרָה נִינְהוּ. (ירושלמי
 ברכות פ"א ה"ה) וְצִוְּנוּ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
 לְהַנִּיחַ הַתִּפְּלִין כְּנֶגְדָם כְּדֵי לְטַהֵרם
 וּלְקַדְּשָׁם, וְלֹא יִשְׁלַט בָּהֶם יֵצֶר הָרָע.
 וְעוֹד מִזְוִזָּה בִּפְתָח שְׂרָשׁוֹם בֵּה שֵׁם
 הַיְּהוָה מִבְּפָנִים שֶׁהִיא תִּבְתּוּ וְהִיא, וְשֵׁם
 שְׁדֵי מִבְּחוּץ, וּשְׁנֵי שְׁמוֹת אֵלֶּה
 גִּימְטְרִיא שֵׁם, וְעַל זֶה נֶאֱמַר (דברים כח,
 י) "וִירָאוּ כָּל עַמֵּי הָאָרֶץ כִּי שֵׁם ה'
 נִקְרָא עָלֶיךָ וַיִּירָאוּ מִמֶּךָ". דַּעַל יְדֵי
 הַמִּזְוִזָּה נִשְׁמַר הָאָדָם בְּבוֹאוֹ וּבִצְאוֹ
 וְאֵין רְשׁוּת לְהַחֲצִיזוֹנִים לְהַתְּדַבֵּק בּוֹ.

**וְכָל זֶה אִם מִחֲשָׁב בְּקִדְשַׁת הַמְצוֹת
 הָאֵלֶּה וַתִּהְיֶה יִרְאָתָה ה' נִגְדִי
 פְּנִיָּו". נִמְצָא שֶׁמְצוֹת אֵלֶּה מְעוֹרְרוֹת
 אֶת הָאָדָם מִשְׁנָתוֹ, וּמִי שֶׁאֵינוּ
 מֵתְעוֹרֵר מִשְׁנָתוֹ עַל יְדֵי הַמְצוֹת
 הָאֵלֶּה בְּכָל בִּקְרִי אֵינוּ בְּכָלל אָדָם
 כָּלֵל, רַק נִמְשָׁל בְּבִהְמוֹת נְדָמוֹ. וְעוֹד
 כְּשִׁיתְּבוֹנוֹ הָאָדָם בַּמְצוֹת הַקְּדוֹשׁוֹת
 הָאֵלֶּה וַיִּכְפֹּר בְּקִדְשָׁתָן וַיִּקְיֵם אוֹתָם**

בהתבוננות
במצות
אלו אינו
בא לידי
חטא

הוספת אמרים

שנתחדש העולם מאותו המקור. ו. ובשולחן ערוך אורח חיים סימן ח סעיף ח, יכוין בהתעטפו שצונו
 הקב"ה להתעטף בו כדי שזכור כל מצותיו לעשותם. וכתב במשנה ברורה סימן ח ס"ק יט, וזהו מלבד
 הכוונה שצריך לכוין בלבישה לקיים מצות ציצית וכתב הב"ח שכן הדין בתפילין וסוכה אף דבשאר
 מצות יוצא אף שלא מכוין בה דבר כי אם שעושה המצוה לשם ד' שצוה לעשותה הנך שאני דבציצית
 כתיב למען תזכרו ובתפילין למען תהיה תורת ה' בפיך. ז. ובזוה"ק אחרי מות עו ב, ועל דא בר נש
 דאשתכח בפתחא דביתיה שמא קדישא שדי בכרתין עלאין, כלהו ערקאן ואתרחקן מניה. ח. וראה
 בדברי הרמב"ן שמוט יג טז, כי הקונה מזוזה בזו אחד וקבעה בפתחו ונתכוון בענינה כבר הודה בחדוש
 העולם ובידיעת הבורא והשגחתו, וגם בנבואה, והאמין בכל פנות התורה, מלבד שהודה שחסד הבורא
 גדול מאד על עושי רצונו, שהוציאנו מאותו עבדות לחירות וכבוד גדול לזכות אבותיהם החפצים ביראת

כָּרָאוּי לֹא יוּכַל הַיֵּצֵר הָרַע לְהִתְגָּרוֹת
בוּ לְהַחֲטִיאוֹ, כִּי כְּשִׁיבוֹא הַיֵּצֵר הָרַע
יֹאמַר לוֹ הָאָדָם, אֲנִי כָּבֵד הִתְעוֹרְרִיתִי
בְּמַצּוֹתַי שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שֶׁהֵם
צִיצִית וּתְפִלִּין וּמְזוֹזָה שֶׁהֵם חוֹתָמָיו
שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְעָכְשׁוּ אִיךָ
אֶעֱשֶׂה הָרָעָה הַגְּדוֹלָה הַזֹּאת וְחָטָאתִי

לֵאלֹהִים זֶה דְּבָר דִּלְא שִׁיךְ, אֲנִי בִּבְקָר
נִקְרָאתִי מִבְּנֵי הַיִּכְלָא דְּמִלְכָּא. וְעָכְשׁוּ
אֶעֱשֶׂה עֲצָמִי מְצַרֵּעַ טָמֵא מְטָנָף.
שְׁנֶאֱמַר בּוֹ (ויקרא יג, מו) "בִּדְדָּ יוֹשֵׁב מִחוּץ
לְמַחֲנֶה מוֹשְׁבוֹ". לֹא אֶשְׁמַע לָךְ לְדָבָר
זֶה, לַעֲבֹר אֶת פִּי ה' אֱלֹהֵי לַעֲשׂוֹת
קִטְנָה אוֹ גְּדוֹלָה^ט. [מעגלי צדק אות י']

יִזְהַר בְּכַבּוֹד הַשְּׂכִינָה וְאַחֵר כֶּךָ יִכְנַס בְּפָרֶם ה'

בְּרֵאשִׁית אוֹתִיּוֹת בֵּית ראש. לְרַמֵּז עַל
הַשְּׂכִינָה הַנִּקְרָאת בֵּית
שְׁצָרִיךְ הָאָדָם לִידַע אוֹתָהּ תַּחֲלָה
וְלִהְיוֹת בְּכַבּוֹדָהּ, וְאַחֵר כֶּךָ לְכַנֵּס
לְפָנִים. דְּהֵינּוּ שֶׁהָאָדָם שֶׁחֲשָׁקָה נִפְשׁוֹ
לְכַנֵּס בְּגֵן אֱלֹהִים לִידַע דֶּרֶךְ הָאֱמֻתָּה,
צָרִיךְ תַּחֲלָה שֶׁתִּהְיֶה בּוֹ יִרְאָת שָׁמַיִם
יִרְאָה פְּנִימִית הַתְּלוּיָה בַּשְּׂכִינָה וְאַחֵר כֶּךָ
יִכְנַס לִידַע הַסְּפִירוֹת. אָבֵל אִם אֵין בּוֹ
יִרְאָה אֵין לוֹ רְשׁוּת לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בַּסְּפִירוֹת

כִּי לֹא יַעֲלֶה בִּידּוֹ מֵאוּמָתָה. וּכְמוֹ שֶׁאֱמָרוּ
בְּגִמְרָא (שבת לא, ב) אָדָם שֶׁיֵּשׁ בּוֹ תוֹרָה
וְאֵין בּוֹ יִרְאָה דּוֹמָה לְמִי שֶׁמָּסְרוּ לוֹ
מִפְתָּחוֹת הַפְּנִימִיִּים וְלֹא מָסְרוּ לוֹ
מִפְתָּחוֹת הַחִיצוֹנִים דְּמַהֲיָכָא עֵינֵיל'.

וְחֻכְמֵי הַתְּלָמוּד עֲלֵיהֶם הַשְּׁלוֹם כָּל
דְּבָרֵיהֶם מְסֻדִּים עַל אֲדָנֵי פִּז'
דֶּרֶךְ הָאֱמֻתָּה וּפְרוּשׁ דְּבָרֵיהֶם כֶּךָ הוּא
דִּידוּעַ דְּהִתוֹרָה נִקְרָאת עַל ת"ת.

מפתחות
חיצוניים
זה
מלכות
שמים

הוספת אמרים

שמו. ט. ובשלה"ק בפרשת קרח תורה אור, ועל אלו השלוש שלמיות, נצטוונו בשלוש מצות שהזכירו רז"ל, כל מי שיש לו ציצית בבגדו, ותפילין בראשו ובזרועו, ומזוזה בפתחו, עליו נאמר, החוט המשולש וגו'. הגנה ציצית סובבים גוף האדם בד' רוחותיו, מורים על שלמיות הגוף. מזוזה בביתו הוא לשלמיות הממון, כל אשר לו לאדם משים בביתו וסוגר דלת לשמרו, על כן שם מזוזה, להראות שהכל מאתו יתברך, והכל ניתן לעבודתו. תפילין בראשו נגד המוח, ובזרוע מכונן נגד הלב, שהם כלי המחשבה והעיון והיא שלמיות התורה. י. בזוה"ק ז ב, בראשית רבי חייא פתח ראשית חכמה יראת יי' שכל טוב לכל עושיהם תהלתו עומדת לעד, ראשית חכמה היא קרא הכי מבעי ליה סוף חכמה יראת ה' בגין דיראת ה' סוף חכמה איהי לאעלה לגו דרגא דחכמתא עלאה הדא הוא דכתיב פתחו לי שערי צדק, זה השער לה' ודאי דאי לא ייעול בהאי תרעא לא ייעול לעלמין, למלכא עלאה דאיהו עלאה וטמיר וגניז ועביד ליה תרעין אלין על אלין ולסוף כל תרעין עבד תרעא חד בכמה מנעולין בכמה פתחין בכמה היכלין אלין על אלין, אמר כל מאן דבעי למיעל לגבאי תרעא דא יהא קדמאה לגבאי מאן דיעול בהאי תרעא יעול, אוף הכי תרעא קדמאה לחכמה עלאה יראת ה' איהי.

וְהִירָאָה עַל הַמְּלָכוֹת, וְהַמְּלָכוֹת
נִקְרָאת מִפְתָּחוֹת הַחִיצוֹנִיִּים דִּהְיָ
תְּחִלַּת כָּל הַפְּתָחִים כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר
(תהלים קיח, יט) "פֶּתַח לִי שְׁעָרֵי צֶדֶק".
וּת"ת נִקְרָא מִפְתָּחוֹת הַפְּנִימִיִּים דִּהְיָ
לְפָנִים מִן הַמְּלָכוֹת. וְזֶה שֶׁאָמְרוּ כָּל
שֵׁישׁ בּוֹ תוֹרָה שֶׁהוּא ת"ת וְאֵין בּוֹ

וְהִירָאָה עַל הַמְּלָכוֹת, וְהַמְּלָכוֹת
נִקְרָאת מִפְתָּחוֹת הַחִיצוֹנִיִּים דִּהְיָ
תְּחִלַּת כָּל הַפְּתָחִים כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר
(תהלים קיח, יט) "פֶּתַח לִי שְׁעָרֵי צֶדֶק".
וּת"ת נִקְרָא מִפְתָּחוֹת הַפְּנִימִיִּים דִּהְיָ
לְפָנִים מִן הַמְּלָכוֹת. וְזֶה שֶׁאָמְרוּ כָּל
שֵׁישׁ בּוֹ תוֹרָה שֶׁהוּא ת"ת וְאֵין בּוֹ

[גנזי המלך תיקון השכינה אות ט']

הקב"ה חִפֵּץ בָּנוּ שְׁנִירָא אוֹתוֹ יִרְאֵת הָרוּמּוֹת

שֶׁיִּקְבְּלוּ הַתּוֹרָה וּיְקִימוּ מִצְוֹתֶיהָ וְעַל
יָדָם תִּתְגַּלֶּה אֱלֹהוּתוֹ וְיִתְבָּרַךְ וּמְלָכוּתוֹ
וְכֵמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרֵנוֹם לְבִרְכָּה
(תנחומא בראשית ג') "בְּרֵאשִׁית בְּרָא
אֱלֹהִים" בְּשִׁבִּיל יִשְׂרָאֵל שֶׁנִּקְרָאוּ (ירמיה
ב, ג) "רֵאשִׁית תְּבוּאוֹתוֹ", "בְּרָא אֱלֹהִים
אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ". וְאֶפְלוּ
הַמְּלָאכִים לֹא נִבְרָאוּ כִּי אִם בְּשִׁבִּיל
יִשְׂרָאֵל, וְהַצְדִּיקִים הַגְּמוּרִים מַעֲלִים מִן
הַמְּלָאכִים דִּנְשֻׁמוֹת הַצְדִּיקִים
מִפְּנִימִיּוֹת הַעוֹלָמוֹת, וְנִשְׁמוֹת
הַמְּלָאכִים בְּחִיצוֹנִיּוֹת הַעוֹלָמוֹת.^א

הִנֵּה מַלְּת הַתְּשׁוּבָה הַמְּלוֹי הֵה תִּיּוֹ שִׁין
וְיֹו בֵּית הֵה רֵאשִׁי תְּבוֹת תִּתְּבוֹנוֹ
וְתִסְתַּפֵּל יִפֶּה תְּכָלִית בְּרִיאַת הָאָדָם
הֵלֹא נִבְרָא שִׁידַע אָדוֹן הַכֹּל יִתְעַלֶּה
הִדְרוּ וְיַעֲבִדְהוּ יוֹמָם וְלַיְלָה. וְכֵן נִמִּי
מַלְּת תְּשׁוּבָה רֵאשִׁי תְּבוֹת תְּבִין וְתִדַּע
הַבּוֹרָא בְּרֵאשִׁי שֶׁתְּעַבְדֶּהוּ, וְהַפְּנוּהָ
פְּשׁוּטָה דְּעַל מִי וְעַל מֶה בְּרָא הַקָּדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא אֶת הָאָדָם, וְמֵה תּוֹעֵלֶת יֵשׁ
לוֹ בּוֹ רַק כְּדִי לְהִירָאוֹ מְלָכוּתוֹ שֶׁהוּא
אָדוֹן הַכֹּל יַחֲדִיד וְאֵין זּוּלָּתוֹ, וְיִבְרָא אֶת
הָאָדָם כְּדִי שֶׁתִּתְּגַלֶּה מְלָכוּתוֹ
בְּתַחֲתוֹנִים וְיִירָאוּ מִמֶּנּוּ כְּמוֹ שֶׁאָמַר
שְׁלֹמֹה הַמֶּלֶךְ עָלָיו הַשְּׁלוֹם (קהלת ג, יד)
"וְהֵאֱלֹהִים עָשָׂה שִׁירָאוּ מִלִּפְנֵיו". וְהִנֵּה
לֹא בְּרָא הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא הַשָּׁמַיִם
וְהָאָרֶץ כִּי אִם בְּשִׁבִּיל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל

בריאת
העולם
שיתגלה
מלכותו

לירא מה'
רק יראת
הרוממות

וְיֵשׁ לְרִמְזָה זֶה בְּפִסּוּק בְּרֵאשִׁית בְּרָא
אֱלֹהִים אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ
(בראשית א, א) שֶׁהוּא רֵאשִׁי תְּבוֹת
תְּכָלִית בְּרִיאַת יִשְׂרָאֵל שֶׁיִּפְּרִי

הוספת אמרים

יא. וראה לשערי קדושה למהרח"ו חלק ג שער ב, עוד יש אור אחר בצורת אדם הנקרא מחצב המלאכים, שממנו נחצבו כל המלאכים וגם הוא נכלל מכל פרטים הנזכרים כולן והוא מלבוש חיצון על אור מחצב הנשמות וכו' ומעתה נתבאר כל תשובות השאלות שכתבנו בתחלת שער זה. כי הנה אור מחצב הנשמות פנימי ועליון מאור מחצב המלאכים ולכן הן משרתיו, כי על ידו נמשך הארתם

רוֹמְמוֹת אֲדוֹן אֲדוֹנִים מַלְכוּתוֹ בְּכָל מְשָׁלָה שׁוֹנָא רָשַׁע אוֹהֵב צָדֵק יִתְבָּרַךְ יִתְרוֹמֵם תְּהִלָּה לְבָדוֹ תַּאֲוֹת. לְרַמֵּז דְּעִקַּר בְּרִיאַת הָעוֹלָמוֹת בְּשִׁבִּיל יִשְׂרָאֵל וְעִקַּר יִשְׂרָאֵל כְּדִי שְׂיִכְיֵירוּ כְבוֹד הַדָּר מַלְכוּתוֹ וְתִהְיֶה יִרְאָתוֹ עַל פְּנֵיהֶם מִפְּנֵי גְדֹל וְרוֹמְמוֹת מַלְכוּתוֹ, וְלֹא מִפְּנֵי דְבַר אַחֵר, דִּהְיִינוּ לֹא תִהְיֶה הִירָאָה יִרְאַת הָעֶנֶשׁ וְלֹא יִרְאָה כְּדִי לְקַבֵּל שָׂכָר, שְׂאִין זֶה יִרְאָה שְׁלֵמָה וְאִין רְצוֹנוֹ יִתְבָּרַךְ בְּזֶה הִירָאָה רַק בְּיִרְאַת הָרוֹמְמוֹת בְּלִי שׁוּם פְּנִיָּה אַחֶרֶת כָּלֵל. וְאַפְשָׁר דְּזֶה הִיא כְּוִנַּת שְׁלֵמָה הַמְּלָךְ עָלָיו הַשְּׁלוֹם (מִשְׁלִי כֹד, כֹּא) שְׂאֵמֶר "יִרְאָה אֶת ה' בְּנֵי וְמָלָךְ עִם שׁוֹנִים אֶל תִּתְעַרְב" בָּא שְׁלֵמָה הַמְּלָךְ עָלָיו הַשְּׁלוֹם לְהַזְהִיר אֶת הָאָדָם שֶׁיִּהְיֶה יִרְאָה אֶת ה' יִרְאַת הָרוֹמְמוֹת מִפְּנֵי כְבוֹד הַדָּר מַלְכוּתוֹ שֶׁהוּא בָּרָא אֶת הָעוֹלָם כְּרְצוֹנוֹ הַטּוֹב וְהוּא אֶחָד אִין בְּלַעְדּוֹ, וְחִיָּבִים כָּל הַבְּרוּאִים לִירְאָה וְלֹאֲהַבָּה אוֹתוֹ מִפְּנֵי כְבוֹד יִקָּר הַדָּר מַלְכוּתוֹ וּגְדֻלַּת רוֹמְמוֹתוֹ, וְלֹא תִהְיֶה הִירָאָה תְּלוּיָה בְּשׁוּם דְּבַר. וְעַל זֶה אָמֵר 'יִרְאָה אֶת ה' בְּנֵי וְמָלָךְ' דִּהְיִינוּ הִירָאָה שְׂתִירָא אֶת ה' הוּא מִפְּנֵי שֶׁהוּא מַלְכוֹ שֶׁל עוֹלָם וְאִין זִוְלָתוֹ דִּהְיִינוּ שְׂתִהְיֶה הִירָאָה יִרְאַת הָרוֹמְמוֹת וְאִינָה תְּלוּיָה בְּשׁוּם דְּבַר כָּלֵל. 'עִם שׁוֹנִים אֶל תִּתְעַרְב' דִּהְיִינוּ

הַמְשָׁנִים שִׂירְאָתָם הִיא מִפְּנֵי הָעֶנֶשׁ אוֹ שִׂיקְבְּלוּ שָׂכָר אֶל תִּתְעַרְבִי.

וְכֵן נִמֵּי מֹשֶׁה רַבְּנוּ עָלָיו הַשְּׁלוֹם אָמֵר לְיִשְׂרָאֵל בְּתוֹכָהּ (דְּבָרִים כח, נח) "לִירְאָה אֶת הַשֵּׁם הַנִּכְבָּד וְהַנּוֹרָא הַזֶּה אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ". אָמֵר לָהֶם מִי לֹא יִירָא מִי לֹא יִפְחַד מִן הַמְּלָךְ הַגָּדוֹל הַזֶּה מִפְּנֵי עַז הַדָּר כְּבוֹדוֹ וְנוֹרְאוֹתָיו, וְאָמֵר לָהֶם צְרִיכִים אַתֶּם שְׂתִתְּדְּעוּ כִּי אִין רְצוֹנוֹ יִתְבָּרַךְ בְּשׁוּם אִמָּה אַחֶרֶת שְׂתִירָא מִמֶּנּוּ וְתַעֲבִדְהוּ כִּי אִם אַתְּכֶם דְּוָקָא, שְׂהֵרִי שְׂבָעִים אֲמוֹת אַחֲרִים בָּרָא וְלֹא בָּחַר בְּשׁוּם אִמָּה בְּהֶם רַק בָּכֶם דְּוָקָא. וְזֹאת תוֹסֶפֶת נוֹסֶפֶת עַל הָרִאשׁוֹנִים וְצְרִיכִים אַתֶּם לְהַתְּבַוֵּן וּלְהַפִּיר בָּהּ, וְהוּא שְׂתִתְּכִירוּ כִּי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מַצֵּד גְּדֻלַּת מַעֲלַת כְּבוֹדוֹ וּמַלְכוּתוֹ חוֹבָה עַל כָּל הַבְּרוּאִים לְקַבֵּל מַלְכוּתוֹ, וְעוֹד אַתֶּם יֵשׁ בָּכֶם תוֹסֶפֶת נוֹסֶפֶת עַל כָּל הַבְּרוּאִים שֶׁלֹּא בָּחַר בְּשׁוּם אִמָּה אַחֶרֶת שִׂיקְבְּלוּ מַלְכוּתוֹ עֲלֵיהֶם וְתִקְרָא אֱלֹהוֹת עֲלֵיהֶם זִוְלָתִי עֲלֵיכֶם שְׂהֵרִי לֹא נִקְרָא רַק אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל.

וְאִם כֵּן מִשְׁנֵי דְרָכִים אַתֶּם חִיָּבִים בְּכְבוֹדוֹ וּבִירְאָתוֹ יוֹתֵר מִן הַכָּל, חֲדָא מִחֲמַת גְּדֻלַּתוֹ וּכְבוֹדוֹ יִתְבָּרַךְ, וְעוֹד שְׂלֵא בָּחַר בְּשׁוּם אִמָּה רַק בָּךְ

הוספת אמרים

וחיותם מאור העשר ספירות אליהם. יב. ובערבי נחל פרשת אחרי, ביאר בענין היראה, וז"ל, מ"ש (ברכות ל"ג ע"ב) בפסוק (דברים י, יב) מה ה' שואל מעמך כו' אטו יראה מלתא זוטרתא כו', ופירשנו על פי מה שאמרנו פחד על הקרובים יראה על הרחוקים, כך יש ב' מיני יראת ה', יש אשר ה' עמו בכל מקום על דרך שוית ה' לנגדי תמיד ואז הפחד רב מאוד כי עומד לפני מלך מלכי המלכים הקב"ה, ויש אשר איננו במדריגה זו ועכ"פ ירא את ה' מעשות רע, וזה אינו בגדר פחד רק גדר יראה כירא מדבר רחוק, לז"א דעכ"פ שואל ה' מעמך שתהיה בגדר יראה ואח"כ יעזוך שתהיה בגדר יותר מזה.

שְׁעֲלִיךְ הַשָּׁרָה שְׁכִינָתוֹ וְאַלְהוּתוֹ לֹא
נִקְרָאת כִּי אִם עֲלֶיךָ, וְזֶהוּ שְׁאָמַר
'לִירָאָה אֶת הַשֵּׁם הַנִּכְבָּד וְהַנּוֹרָא הַזֶּה'.
וְעוֹד זֹאת יִתְרָה בָּכֶם, אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ

שְׁלֹא קָרָא אֱלֹהוּתוֹ כִּי אִם עֲלֶיךָ דְלֹא
בְּרָא הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וּבָחַר בָּהֶם,
אֲלֹא כִּדִּי שִׁיקְבְּלוּ מַלְכוּתוֹ עֲלֵיהֶם
וַיַּעֲבֹדוּהוּ. [שערי תשובה אות י"א]

באור יִרְאָה פְּנִימִית

בִּירָאשִׁית ראשי תבות תקון בְּרִית
רְדִי אַחֲרֵי יִרְאָת שָׁמַיִם.
לְרַמֵּז דְּהַפֻּגָם בְּבְרִית בַּעֲוֹנוֹ נִרְגָן
מִפְרִיד אֵלּוּף שָׁמַיִם. וְהִירָאָה תַּהֲיָה
יִרְאָה הַפְּנִימִית. וְהִירָאָה הַפְּנִימִית הִיא
שִׁיחֻשׁ בְּכָל עֵת שֶׁהַשְׁכִּינָה בְּנִגְדּוֹ
וַיִּפְחַד וַיִּרְעַד מִמֶּנּוּ כְּאֶדָם שֶׁעוֹמֵד לִפְנֵי
שְׁלִיט תַּקִּיף וְלֹא יוֹכֵל לִפְנוֹת מִיִּרְאָתוֹ
יָמִין וּשְׂמָאל, וְכִמּוֹ שְׁאָמַר דּוֹד הַמֶּלֶךְ
עָלָיו הַשְּׁלוֹם, (תהלים טז, ח) "שְׁוִיתִי ה'
לְנִגְדִי תָמִיד כִּי מִימִינִי בֶל אֲמוּט" וְכִמּוֹ

שְׁאָמַר הַנְּבִיא, (מלכים א יז, א) "כִּי ה'
אֲשֶׁר עֲמַדְתִּי לִפְנֵי דִּהְיִנוּ דְּבִכָּל שְׁעָה
חוֹשֵׁב כְּאֵלּוּ הוּא לִפְנֵי ה'" וּכְשִׁחֻשׁ
כֶּךָ הָאָדָם לְעוֹלָם לֹא יִחְטֹא". וְהִנֵּה
נָמִי "יִרְאָת" עִם הַכּוֹלֵל גִּימְטְרִיא
"בְּרִית" לְרַמֵּז דְּשִׁנְיָהּ שְׁקוּלִים, יִרְאָת
בְּרִית, וְלָכֵן כְּשִׁיפָגֶם בְּרִית תְּבוֹא יִרְאָת
שְׁהִיא גִימְטְרִיא בְּרִית וּתְכַפֵּר עַל
בְּרִית, וְלָכֵן יִרְבֶּה בִּירְאָת שָׁמַיִם וּבֹא
הַרְמָז עַל נִכּוֹן דְּתִקּוֹן בְּרִית יִרְדִּי אַחֲרֵי
יִרְאָת שָׁמַיִם. [גנוזי המלך אות י']

מִי שֵׁישׁ בּוֹ יִרְאָת ה' דְּבָרָיו נִשְׁמָעִים

שְׁלֵמָה הַמֶּלֶךְ עָלָיו הַשְּׁלוֹם (אמר) (קהלת
יב, יג) "סוּף דְּבָר הַכֹּל נִשְׁמָע אֶת
הָאֱלֹהִים יִרָא וְאֶת מְצוֹתָיו שְׁמוֹר",

דִּהְיִנוּ שְׁלֵמָה הַמֶּלֶךְ עָלָיו הַשְּׁלוֹם
מְזַהֵר לְאָדָם, אִם רָצוֹנוֹ שִׁיִּתְקַבְּלוּ
דְּבָרֵי תוֹרָה שִׁיאֲמַר לְאַחֲרִים בְּעִינֵיהֶם

הוספת אמרים

יג. וראה בחובות הלבבות השער העשירי שער אהבת ה' פרק ו, שמסביר בענין יראת הרוממות יראה לכבודו ורוממותו ועוצם גבורתו, ואיננה סרה מן האדם ולא נפרדת ממנו כל ימי חייו, וזאת העליונה שבמדרגות יראי אלהים, אשר נזכרו בספרים ביראה, והוא המביא אל האהבה הזכה והכוסף המצער. ומי שהגיע אל המדרגה הזאת מן היראה לא יאהב ולא יירא זולת הבורא, כמו שסיפר אחד מן החסידים על אחד מהיראים, שמצאו ישן באחד המדברות ואמר לו, האינך ירא מן האריה, שאתה ישן במקום הזה, אמר לו, אני בוש מאלהים, שיראני ירא זולתו.

וַיִּקְיָמוּ דְבָרָיו, צָרִיךְ שִׁיחָה יֵרָא
אֱלֹהִים וַיִּהְיֶה לִּזְמַד תּוֹרָה לְשִׁמָּה, וְזֶהוּ
שְׁאֵמֶר סוּף דְּבָר הַכֹּל נִשְׁמָע, דְּהִינוּ אִם
רָצִית שְׁכָל מָה שְׁתֵּאמֶר וְתִשְׁפֹּט
וְתוֹכִיחַ לָעַם יִהְיֶה נִשְׁמָע וּמִקְבֵּל
וּמְרָצָה עֲלֵיהֶם, צָרִיךְ שְׁתִּהְיֶה אֶת

הָאֱלֹהִים יֵרָא וְאֶת מִצְוֹתָיו שְׁמֹר, בְּזֶה
יִהְיוּ מְקַבְּלִים דְּבָרָיךְ בְּעֵינֵי שׁוֹמְעֵיהֶם,
כִּי זֶה כָּל הָאָדָם, דְּהִינוּ כָּל עֶקֶר בִּיאת
הָאָדָם לְזֶה הָעוֹלָם, עַל מְנַת כֵּן בָּא
שִׁיחָיו כָּל מַעֲשָׂיו לְשֵׁם שְׁמַיִם.
[מחשף הלבן פר' נח]

תְּחִלַּת תִּקּוּן מְרַבָּה הָעֲלִינָה יִרְאַת ה'

רֵאשִׁית חֲכָמָה יִרְאַת ה' שְׁכָל טוֹב לְכָל עֲשִׂיהֶם: (תהלים קיא ז')

וְהַכּוֹנֶה שְׁאוּמֶר (דוד המלך עליו השלום),
רֵאשִׁית תִּקּוּן חֲכָמָה שֶׁהוּא
עוֹלָם הָעֲלִיוֹן, תְּחִלַּת הַתִּקּוּן הוּא
הַמַּעֲשָׂה שֶׁהוּא יִרְאַת ה', וְקָרִי
לַמַּעֲשָׂה יִרְאַה מְשׁוּם דְּהִכִּי רָאוּ
לְהִיּוֹת, מְשׁוּם דְּאִית יִרְאַה וְאִית
אֲהָבָה, וְיִרְאַה קָרִי חִיצוֹנִיּוֹת וְאֲהָבָה
קָרִי פְּנִימִיּוֹת, וּמִלַּת יִרְאַה נִמִּי בְּמִלּוּי
יּוֹד רִישׁ אֶלֶף הַמִּלּוּי גִּימְטְרִיא נֶפֶשׁ,
וְהַמַּעֲשָׂה הוּא בְּנֶפֶשׁ, כִּי הַנֶּפֶשׁ בְּכָל
מָקוֹם הִיא בְּעֲשִׂיָּה שְׁשֵׁם הוּא
הַמַּעֲשָׂה, וְעוֹד הַמַּלְכוּת נִקְרָאת יִרְאַת
ה', וְהַמַּלְכוּת בְּכָל עוֹלָם הִיא בְּעֲשִׂיָּה

דְּאוֹתוֹ עוֹלָם, אִם כֵּן שִׁפִּיר קָרִינוּ
לִירְאַה מַעֲשָׂה, דְּהִכִּי עֲקָרָה וְשִׁרְשָׁה.
וְזֶה שְׁאֵמֶר 'רֵאשִׁית חֲכָמָה', דְּהִינוּ
תְּחִלַּת כָּל תִּקּוּן מְרַבָּה
הָעֲלִינָה הַקָּדִים תְּחִלָּה 'יִרְאַת ה'
שֶׁהוּא הַמַּעֲשָׂה כְּאֵמֹר, וְזֶהוּ שְׁמַסִּים
'שְׁכָל טוֹב לְכָל עֲשִׂיהֶם', דְּהִינוּ
דְּלְעוֹלָם אֵין הַמִּצְוֹת נִקְרָאִים שְׁכָל
טוֹב דְּהִינוּ שֶׁהֵם נִאִים וּמְקַבְּלִים רַק
אִם קִדְמָה לָהֶם גְּעִיָּה, וְזֶהוּ 'לְכָל
עֲשִׂיהֶם', דְּהִינוּ שִׁיקָדִים הַמַּעֲשָׂה י".
[מחשף הלבן פר' בחוקתי]

הוספת אמרים

יד. ועיין בזוה"ק ויקהל רטז א, לבתר אהבה כמה דאוקמוה, דאהבה שריא לבתר יראה ורזא דמלה כיון
דשאריר יראה על רישיה דבר נש אתער לבתר אהבה דאיהו ימינא.

מי שדבק ביראת השם אינו בטל מעבודת ה' לעולם

צר ומצוק מצאוני, מצותיך שעשעתי: (תהלים קיט, קמג)

בא לומר, שהוסיף חמרא יתרא, דקמא לן "אנוס רחמנא פטרה" (בבא קמא כח), דמי שהוא אנוס פטור מן התורה ומן המצוות. אמנם מי שדבק ביראת השם ואהבתו בתכלית, אינו חושש לשום דבר שבפעולם, וכל טרדות העולם ומאדעותיו וצרותיו, נחשבים אצלו כציון, ואינו מתבטל מעבודתו יתברך כלל. וכמו שמצינו (ברכות פ"ב, ה) ב'רפן גמליאל עליו השלום, שקרא קריאת שמע בלילה הראשון שנשא, ואמרו לו תלמידיו לא למדתנו רבנו שחתן פטור מקריאת שמע בלילה הראשון אמר להם אני שומע לכם לבטל הימני על מלכות שמים אפלו שעה אחת' וזה שאמר 'צר ומצוק מצאוני' ואפלו הכי, אני חשוב כאלו לא יש לי שום צרה, ועומד על משמרתו ומשתעשע לפניך במצותיך כאשר אני בשלוה, וזה שנאמר 'מצותיך שעשעתי'.

[אלף בינה]

התקונים למעלה נעשים רק על ידי יראי שמים

מאחר שהשכינה עמנו בגלות בצער גדול, ראוי לכל ירא אלהים להיות דואג על צערה בכל יום, וישמר עצמו מפל חטא אפלו קל, ויקים כל מצוה שתזדמן ותבוא לידי פהלכתה, ויתפיל פראוי כל יום שלש תפלות, כדי שעל ידי כל זה יזכה להיות לו חלק בבגן השכינה שנבנית בכל בקר, והזוכים לזה הם

הנקראים שושביני דמטרוניתא, ואפשר שעל הבגין הזה שנבנית השכינה בכל בקר, אמר דוד המלך עליו השלום (תהלים קכב, ג, ד) "ירושלם הבנויה כעיר שחברה לה יחדו, ששם עלו שבטים שבטי יה עדות לישראל", הבונה דבא דוד המלך עליו השלום לעורר לבות בני ישראל להתקדש וליראה את השם ולאהבה אותו

ירא
שמים
דואג
לצער
השכינה

וּלְעֶבְדוֹ מִלֵּב וּמִנֶּפֶשׁ, בְּיָדֵי שְׂיֹכְלוֹ עַל יְדֵי תַּפְלָתָם לִבְנוֹת שְׂכִינֹת עֲזָנוֹ וּלְהַחֲזִירָהּ וּלְהַשְׁלִימָהּ בְּכָל בְּקָר פְּרִצוֹף גָּמוּר בַּת עֶשֶׂר סְפִירוֹת, וּשְׁלֵמוֹתָהּ הוּא עַל יְדֵי כָּלְלוֹת כָּל יִשְׂרָאֵל שְׁמֵרָאשׁ הָעוֹלָם וְעַד סוֹפוֹ, שֶׁכָּל אֶחָד יֵשׁ לוֹ חֵלֶק בָּהּ, אֲךָ בְּזֹאת יֵשׁ חִלּוּק, דְּמִי שֶׁהוּא יֵרָא הַשֵּׁם עַל יְדֵי תַּפְלָתוֹ עוֹשֶׂה סִיּוּעַ וְתַקּוּן בְּבִנְיָנָה, וְכָל מִי שֶׁאֵין בּוֹ יִרְאֵת הַשֵּׁם לֹא בִּלְבַד שֶׁאֵינוֹ מְתַקֵּן אֲלֵא מְקַלְקֵל וְעוֹשֶׂה בָּהּ פְּגָם חֹס וְשָׁלוֹם, וּמִפְּנֵי זֶה יִחַרְד לֵב אִישׁ וַיִּתֵּר מִמְּקוֹמוֹ, וַיְהִי זֶהִיר וְזָרִיז שֶׁלֹּא יִהְיֶה מִן הַמְּקַלְקָלִים רַק מִן הַמְּתַקְנִים.^{טו}

וְצִרִיף לְדַעַת כִּי הַשְׂכִּינָה חוֹבָה לְהִתְתַּקֵּן וּלְהִבְנוֹת בְּכָל יוֹם עַל יְדֵי יִרְאֵי הַשֵּׁם וְחוֹשְׁבֵי שְׁמוֹ, וּמִי שֶׁאֵין בּוֹ יִרְאֵת הַשֵּׁם וְאֵין לוֹ חֵלֶק בְּבִנְיָן הַשְׂכִּינָה, לוֹ לְבַדּוֹ נִשְׁאָר הַפְּגָם וְהַחֲסֵרוֹת, אֲבָל הַשְׂכִּינָה מְשַׁתְּלֶמֶת בְּכָל בְּקָר, וְעַל זֶה אָמַר הַפְּסוּק (דְּבָרִים לז, ה) "שַׁחַת לוֹ לֹא, בְּנֵי מוֹמָם", כְּלוּמָר לְעֵנִין הַשְׁתַּלְמוֹת הַשְׂכִּינָה בְּכָל יוֹם אֵין עוֹן הָרָשָׁעִים מַעֲכָב, דְּחוֹבָה לְהִבְנוֹת בְּכָל יוֹם עַל יְדֵי יִרְאֵי הַשֵּׁם וְחוֹשְׁבֵי שְׁמוֹ, וְלֹא נִשְׁאָר הַפְּגָם וְהַחֲסֵרוֹן רַק בְּרָשָׁעִים שֶׁנֶּחֱסֵר חֵלְקָם מִמֶּנָּה, וְזֶהוּ "שַׁחַת לוֹ לֹא" דְּהֵינּוּ הַהִשְׁחָתָה וְהַחֲסֵרוֹן מִצַּד בְּנִין

השכינה
נתקנת
בכל יום
והחסרון
רק
ברשעים

הַשְׂכִּינָה שֶׁבְּכָל יוֹם לֹא יֵשׁ, וְהָרָשָׁעִים בָּם נִשְׁאָר הַפְּגָם וְהַמוּם, וְזֶהוּ בְּנֵי מוֹמָם, דְּהֵינּוּ נִשְׁאָר מוֹמָם בָּם, דְּלֹא יֵשׁ לָהֶם חֵלֶק בַּשְׂכִּינָה.

וְאֶפְשָׁר דְּעַל זֶה אָמַר בְּאִיּוֹב (יח, ד) "טָרַף נַפְשׁוֹ בְּאִפּוֹ הִלְמַעְנָה תַּעֲזֹב אֶרֶץ וַיַּעֲתֵק צוּר מִמְּקוֹמוֹ", דְּבִנְיָמָרָא (בְּרֻכּוֹת ה, ב) דְּרָשׁוּ נַפְשׁוֹ עַל הַתַּפְלָה, שֶׁאָמְרוּ טוֹרְפִין לוֹ תַּפְלָתוֹ בְּכִנּוּי, וּלְפִי דִרְכָּנוּ מְדַבֵּר עַל מִי שֶׁמַּעֲשִׂיו רָעִים, וְגוֹרֵם שְׁטוּרְפִין לוֹ תַּפְלָתוֹ בְּכִנּוּי וְאֵינָהּ מְתַקְּבֶלֶת, וְאוֹמֵר לוֹ דְּמָה שֶׁאֵין תַּפְלָתוֹ מְתַקְּבֶלֶת בְּזֶה אֵין חֲסֵרוֹן לְבִנְיָן הַשְׂכִּינָה, דְּהִיא חוֹבָה לְהִבְנוֹת בְּכָל יוֹם עַל יְדֵי יִרְאֵי ה' וְחוֹשְׁבֵי שְׁמוֹ, וְהַחֲסֵרוֹן לֹא נִשְׁאָר כִּי אִם לְרָשָׁע שֶׁאֵין לוֹ חֵלֶק בְּבִנְיָנָה, וְזֶה שֶׁאָמַר 'טָרַף נַפְשׁוֹ', כְּלוּמָר אֲתָה הָרָשָׁע שֶׁעַל יְדֵי מַעֲשֵׂיךָ הָרָעִים טוֹרְפִין לָךְ תַּפְלָתְךָ וְאֵינָם מְקַבְּלִים אוֹתָהּ וְזֶהוּ טָרַף נַפְשׁוֹ הִיא תַּפְלָתוֹ, 'בְּאִפּוֹ' בְּשִׁבִּיל מַעֲשִׂים הָרָעִים שֶׁהֵם חֲרוֹן אָף, אֵל תַּחֲשֹׁב דְּכִין שְׁטוּרְפִים תַּפְלָתְךָ יֵשׁ חֲסֵרוֹן וּפְגָם חֹס וְשָׁלוֹם בַּשְׂכִּינָה, דַּע לָךְ שֶׁאֵין חֲסֵרוֹן וּפְגָם בְּבִנְיָנָה, וְזֶה שֶׁאָמַר 'הִלְמַעְנָה תַּעֲזֹב אֶרֶץ' הִיא הַשְׂכִּינָה, דְּהֵינּוּ וְכִי הַשְׂכִּינָה בְּשִׁבִּיל תַּפְלָתְךָ שֶׁהִיא נְטֻרְפַת תִּהְיֶה נַעֲזֹבֶת וּפְגָם בְּנִיָּה, אֵין בְּנִיָּה נְפָגָם,

מי
שמעשיו
רעים אין
תפלתו
מתקבלת

הוספת אמרים

טו. וראה בזוה"ק ויקהל קצד ב, אלא מהכא אוליפנא רוא לצלותא דבר נש, דדחיל למאריה ומכוין לביה ורעותיה בצלותא אתקין תקונא דלעילא כמה דאוקימנא, בקדמייתא בשירין ותושבחן דקאמרין מלאכין עלאין לעילא ובההוא סדורא דתושבחן דקא אמרי ישראל לתתא איהי קשיטת גרמאה ואתתקנת בתקונאה כאתתא דאתקשטת לבעלה ובסדורא דצלותא בההוא תקונא דצלותא דמיושב אתקינא עולמתהא וכל אינון דילה ומתקשטן כל אינון בהדה וכו'.

ח"ו הפגם
רק
ברשעים
עצמם

ומה שְׁאָמַר 'וַיַּעַתֶּק צוּר מִמְקוֹמוֹ, צוּר הוּא ת"ת, דְּבַהֲפָגֶם הַשְּׂכִינָה גַם ת"ת נִפְגָּם חֶסֶד וְשָׁלוֹם, וְאִינוּ נִפְגָּם בְּשׁוּם בִּקְרָא לֹא ת"ת וְלֹא מַלְכוּת, וְהַפָּגֶם וְהַחֲסָרוֹן לֹא נִשְׁאָר כִּי אִם בְּרָשָׁע שְׂאִין לוֹ חֵלֶק לֹא בַת"ת וְלֹא בַמַּלְכוּת, וְזֶה שְׁאָמַר אַחֲרָיו (שם ה) "גַּם אוֹר רָשָׁעִים יִדְעָךְ", שֶׁלֹּא יִהְיֶה לוֹ חֵלֶק בַּשְּׂכִינָה, "וְלֹא יִגָּה שְׂבִיב אֲשׁוּ", שֶׁלֹּא יִהְיֶה לוֹ חֵלֶק בַת"ת, וְזֶה שְׁאָמַר 'ירוּשָׁלַם הַבְּנוּיָה' הִיא שְׂכִינַת עֲזָנוּ שְׂנֵבִיט בְּכָל יוֹם, וְהִיא נִבְנִית עַל יָדֵי כָּל יִשְׂרָאֵל, וְזֶהוּ 'כְּעִיר שְׂחָבְרָה לָהּ יִחָדוּ', דְּהֵינּוּ שְׁהִיא כְּמוֹ עִיר שְׂמֵת־חֲבָרִים כָּל הָעוֹלָם לְבִנוּתָהּ,

ואומר דָּוִד הַמֶּלֶךְ עָלָיו הַשָּׁלוֹם דָּעוּ לָכֶם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, שְׂאָף עַל פִּי שְׂבִינָה עַל יָדֵי כָּל יִשְׂרָאֵל, אֵין הַרְשָׁעִים בְּמִנְן הַבְּנִין הַזֶּה, שְׂאִינָה נִבְנִית רַק עַל יָדֵי יִרְאֵי ה' וְחוֹשְׁבֵי שְׁמוֹ, שֶׁהָרִי תִדְעוּ, שֶׁהַשְּׂבָטִים שְׂמֵהֶם יֵצְאוּ כָּל יִשְׂרָאֵל הֵם מְשֻׁרְשִׁים בַּשְּׂכִינָה, וְכִמוֹ שֶׁהַשְּׂבָטִים קְדוּשִׁים שְׂבִיטֵי יְהוָה, כֶּךָ צְרִיךְ לִהְיוֹת הַנִּמְנָה בְּבִנְיַן הַשְּׂכִינָה לִהְיוֹת יִרְאֵי הַשָּׁם בְּקִדְשָׁהּ וּבִטְהָרָה כְּרָאוּי וְאִזּוּ יִהְיֶה לוֹ חֵלֶק בְּבִנְיַן הַשְּׂכִינָה, וְזֶה שְׁאָמַר 'שְׁשֵׁם עָלָיו שְׂבָטִים שְׂבִיטֵי יְהוָה, וְכִמוֹ

התיקון
נעשה רק
ע"י יראי
ה'

שֶׁהַשְּׂבָטִים שְׂמְשֻׁרְשִׁים בַּשְּׂכִינָה כָּלָם קְדוּשִׁים, מִשֵּׁם 'עֲדוּת לְיִשְׂרָאֵל' שֶׁהֵם כָּל זֶרַע יִשְׂרָאֵל הַבָּאִים לְהוֹדוֹת לָהּ, דְּהֵינּוּ לְהַתְפַּלֵּל, שֶׁהוּא עֵת בִּנְיַן הַשְּׂכִינָה, צְרִיכִים לִהְיוֹת יִרְאֵי הַשָּׁם כְּרָאוּי כְּדֵי שֶׁתִּבְנֶה הַשְּׂכִינָה עַל יָדָם,

והנה הַצַּדִּיקִים יִרְאֵי הַשָּׁם כָּל מִגְמָתָם מִבְּקָשִׁים מְלַפְּנוּ יִתְבָּרַךְ שִׁיתֵּן לָהֶם עֶזֶר וְסִיוָע שִׁיְהִיָּה לָהֶם חֵלֶק בְּבִנְיַן הַשְּׂכִינָה, שֶׁזֶהוּ תַּכְלִית רְצוֹנוֹ יִתְבָּרַךְ לִהְיוֹת שְׁלֵמָה כְּרָאוּי, וְעַל זֶה אָמַר דָּוִד הַמֶּלֶךְ עָלָיו הַשָּׁלוֹם (תהלים עט, ט) "עֲזָרְנוּ אֱלֹהֵי יִשְׁעָנוּ עַל דְּבַר כְּבוֹד שְׁמֶךָ, וְהַצִּילֵנוּ וְכִפֹּר עַל חַטֹּאתֵינוּ לְמַעַן שְׁמֶךָ". מְבַקֵּשׁ דָּוִד מִהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא שִׁיעֲזָרְהוּ עַל בִּנְיַן הַשְּׂכִינָה, וְזֶהוּ 'עֲזָרְנוּ אֱלֹהֵי יִשְׁעָנוּ עַל דְּבַר כְּבוֹד שְׁמֶךָ' שֶׁהִיא הַשְּׂכִינָה, וְעוֹד "דְּבַר כְּבוֹד" גִּימַטְרִיָּא "רַחֵל", לְהוֹרֹת בְּבִרּוּר דְּעַל רַחֵל שְׂכִינַת עֲזָנוּ הוּא מְדַבֵּר, 'וְהַצִּילֵנוּ וְכִפֹּר עַל חַטֹּאתֵינוּ', הַצִּילֵנוּ מִצָּר הָרַע שֶׁלֹּא יִדְחֵנוּ מִהַדְּבַק בָּהּ, 'וְכִפֹּר עַל חַטֹּאתֵינוּ' מֵהַשְּׁעָבֵר עָלֵינוּ כְּבָר, וְכָל זֶה 'לְמַעַן שְׁמֶךָ', כְּדֵי לַעֲשׂוֹת תַּקּוּן לַשְּׂכִינָתָהּ, דְּזֶהוּ רְצוֹנָהּ. [מחשף הלבן פר' ויגש]

בקשת
הצדיקים

גִּדּוֹל תִּלְמוּד שְׂמִיּא לַיָּדִי מַעֲשֶׂה וּבְקָל אֶפְשָׁר לְבוֹא לַיָּדִי יִרְאָה

וַעֲתָה יִשְׂרָאֵל מָה ה' אֱלֹהֶיךָ שָׂאֵל מֵעַמְּךָ כִּי אִם לִירְאָה אֶת
ה' וְכו': (דברים י, יב)

נִגְזְרָה עָלָיו חֲכָמַת הַתּוֹרָה מִמִּילָא
יִרְאֵת ה' קִלָּה בְּעֵינָיו לְקִיָּמָה, וְגִדּוֹל
תִּלְמוּד שְׂמִיּא לַיָּדִי מַעֲשֶׂה, וְעוֹד
אֶמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרֵנוּם לְבִרְכָּה (פסחים
נ, ב) 'לְעוֹלָם יַעֲסֹק אָדָם בַּתּוֹרָה שֶׁלֹּא
לְשִׁמָּה שְׂמִתּוֹךְ שֶׁלֹּא לְשִׁמָּה בָּא
לְשִׁמָּה', כְּשִׁירְגִיל תְּמִיד לַעֲסֹק
בַּתּוֹרָה בְּהִכָּרֵחַ הִיא מְבִיאָתוֹ לַיָּדִי
יִרְאָה, דְּכָךְ הִיא דִּרְכָּה לְהוֹרוֹת
חֲטָאִים בַּדֶּרֶךְ טוֹ.

הִנֵּה לְכַאוּרָה מִלְתָּא דְתַמִּיחָא זֶה,
דְּבִצְאָמְרוּ מָה ה' שָׂאֵל מֵעַמְּךָ
כִּי אִם לִירְאָה, פֶּשֶׁט הַדְּבָרִים הוּא,
דִּישׁ כַּמָּה דְּבָרִים שְׂבִיד אָדָם
לַעֲשׂוֹתָם וְיֻכַּל לַעֲשׂוֹתָם, וְלֹא שָׂאֵל
מִמֶּנּוּ הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא כִּי אִם
הִירְאָה, וְלֹא שִׁיךְ בִּיד הָאָדָם שׁוֹם
דְּבַר לַעֲשׂוֹת לָהּ זֹלַת הִירְאָה, דְּזֵה
דּוֹקָא לְבִדָּה תְלוּיָה בִּיד הָאָדָם, כְּמוֹ
שְׂאֶמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרֵנוּם לְבִרְכָּה
(בְּרֻכּוֹת לג, ב) 'הַכֹּל בְּיָדֵי שְׂמַיִם חוּץ
מִיִּרְאֵת שְׂמַיִם'.

וְאִם כֵּן שְׂהַחֲקִמָּה שְׁהִיא הַתּוֹרָה הִיא
מֵאֵת ה' מִמִּילָא הִירְאָה קֵל
בְּעֵינָיו לַעֲשׂוֹתָהּ, שְׁהַתִּלְמוּד שְׁנָתֵן לוֹ
ה' הוּא מְבִיא לַיָּדִי מַעֲשֶׂה, בְּשִׁלְמָא
אִם הִיא גַם הַתִּלְמוּד תְּלוּי בִּידֵיכֶם
שְׁהוּא הַעֲקָר הַמְבִיא לַיָּדִי הִירְאָה,
הִיא הַדְּבָר קִשָּׁה בְּעֵינֵיכֶם, אִךְ מֵאַחֵר
שְׁהַתִּלְמוּד תְּלוּי בִּידֵי וּמֵאֵתִי בָּא
לְכֶם, רַב הִירְאָה מִהַתִּלְמוּד בָּאָה,

וְאֶפְשָׁר לֹמַר דְּרָךְ פֶּשֶׁט, דְּהִנֵּה
אֶמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרֵנוּם
לְבִרְכָּה (נדה טז, ב) דְּבִשְׁעַת הָרִיוֹן
מַעֲלָה הַמְלָאךְ הַטָּפָה לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא, וְאוֹמַר טָפָה זֶה מָה תִּהְיֶה
עָלֶיהָ חֶכֶם אוֹ טָפֶשׁ, וְיֵשׁ לְאוֹקוּמִי
חֶכֶם זֶה אֶפְלוּ בַּתּוֹרָה, וְכִיּוֹן דִּמְאֵת ה'

הַתּוֹרָה
מְבִיאָה
יִרְאָה

הַסֵּבֶר
מֵהוּ
הַמַּעֲשֵׂה
שֶׁנֶּשְׂאָר
לְאָדָם

הוֹסַפְתָּ אִמְרִים

טז. וְרֵאָה בְּתִיקוּנֵי זֶה דָּף ו א, בְּגִין דִּאיְהִי יִרְאָה דְנִפְקַת מִגּוֹ תּוֹרָה דִּאיְהִי עֵמוּדָא דִּאֲמַצְעִיתָא, דִּאיְהִי
יְקו"ק, דְּבִגִּינָה אוֹקְמוּהוּ מֵאִרֵּי מִתְנִיתִין, גִּדּוֹלָה תּוֹרָה שְׂמִיּא לְאָדָם לַיָּדִי מַעֲשֶׂה, דִּאי בְּרַ נֶשׁ לֹא יָדַע
אוֹרִיתָא וְאִגְרָא דְּפִקּוּדֵי דִּילָה, וְעוֹנֵשִׁין דִּילָה לְמֵאן דְּעִבֵּר עַל פְּקוּדֵי, וּמֵאן הוּא דְּבִרָא לִיה וְבִרָא
אוֹרִיתָא, וּמֵאן הוּא דִּיהֵב לֵה לִישְׂרָאֵל, אִיךְ דְּחִיל לִיה וְנִטִּיר פְּקוּדוֹי, וּבְגִין דֹּא אִמֵּר דּוּד לְשִׁלְמָה בְּנוּ,
דַּע אֶת אֱלֹהִי אִבִּיךָ וְעַבְדֵהוּ, דִּאי בְּרַ נֶשׁ לֹא אֲשַׁתְּמוּדַע הִהוּא דִּיהֵב לִיה אוֹרִיתָא, וּמִנִּי לִיה לְנִטְרָא לֵה,
אִיךְ דְּחִיל מִנִּיה וְעַבִּיד פְּקוּדוֹי, וּבְגִין דֹּא אוֹקְמוּהוּ רַבָּנָן, וְלֹא עִם הָאֶרֶץ חֲסִיד, וְאִין בּוֹר יִרָא חֲטָא.

שֶׁרֶשׁ הַיִּרְאָה וְעֵקְרָהּ הוּא מִן הַתְּלָמוּד, וְלֹא תִּלָּה הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא הַתְּלָמוּד בְּיָדְכֶם רַק בְּיָדוֹ וּנְתָנוֹ לָכֶם, נִמְצָא לֹא שָׂאֵל מִכֶּם רַק יִרְאָה בְּלֹא חֲכָמָה, וּמֵאַחֵר שֶׁהוּא נָתַן לָכֶם הַחֲכָמָה הָרִי הַיִּרְאָה קִלְהָ בְּעֵינֵיכֶם לַעֲשׂוֹתָהּ בְּלִי טִרָח וְלָמָּה תִּרְפוּ עֲצָמְכֶם מִמֶּנָּה. [מחשף הלבן פר' עקב]

נִמְצָא לֹא נִשְׁאַר לָכֶם לַעֲשׂוֹת מִצַּד הַיִּרְאָה כִּי אִם מַעֲט מִזֶּעֶר, וְדָבָר מוֹעֵט תּוֹכְלוּ לַעֲמֹד בּוֹ, וְזֶה שֶׁאָמַר 'מָה ה' אֱלֹהֶיךָ שָׂאֵל מִעֲמֶךָ כִּי אִם לִירְאָה', הַכּוֹנֵה בִּינוֹן שֶׁהַיִּרְאָה תְּלוּי בַּחֲכָמָה, דָּאִם אֵין חֲכָמָה אֵין יִרְאָה, וְגִדּוּל הַתְּלָמוּד שֶׁמְבִיא לִידֵי מַעֲשֶׂה, אִם כֵּן

בְּעֶסְקוֹ תָּמִיד בַּתּוֹרָה יְבוֹא לִירְאָת שָׁמַיִם

חֲשַׁבְתִּי דְרָכִי וְאַשִׁיבָה רַגְלִי אֶל עֲדוּתִיךָ: (תהלים קיט, נט)

בְּשׁוּם זְמַן בֵּין בְּשִׁבְתּוֹ בְּבֵית בֵּין בְּלֻכְתּוֹ בַּדֶּרֶךְ בֵּין בְּשִׁכְבוֹ בֵּין בְּקוּמוֹ. אֵין רְפוּאָה וְתִקּוּן לָאָדָם כְּמוֹ זֶה דִּמְאַחֵר שֶׁלֹּא יִסִּיר דְּבָרֵי תּוֹרָה מִמֶּנּוּ בְּשׁוּם זְמַן וְעַתָּה אֵין תִּקּוּן לִירְאָת שָׁמַיִם יוֹתֵר מִזֶּה". [מעגלי צדק אות ח']

אֶפְשָׁר לְרַמֵּז דִּהְיָה כְּתוּב בְּדָבָרֵי תּוֹרָה (דברים ו, ז) "וְדַבַּרְתָּ בָם בְּשִׁבְתְּךָ בְּבֵיתְךָ וּבְלֻכְתְּךָ בַּדֶּרֶךְ וּבְשִׁכְבְּךָ וּבְקוּמְךָ". וְכִשְׁתִּיבּוֹנֵן הָאָדָם וְיִסְתַּכֵּל בְּאַזְהָרָה זֹה שֶׁהִזְהִירָה עַל דְּבָרֵי תּוֹרָה שֶׁלֹּא יִמּוּשׁוּ מִפִּי הָאָדָם

הוספת אמרים

יז. ויש לציין דברי הריב"ש בתשובות בסימן מה ד"ה אמנם, שאל הנגיד רב שמואל הלוי ז"ל, מרבינו האי גאון ז"ל, אם מותר להתעסק באותן החכמות. והשיב לו, וז"ל, תקון הגוף, ומשור הנהגת האדם, הוא עסק המשנה והתלמוד, וכו' ולא תמצא יראת שמים ויראת חטא וזריזות ועונה וטהרה וקדושה, אלא במתעסקים במשנה ובתלמוד. עכ"ל התשובה ההיא.

מי שיראת ה' בו מלאכי מרום אינם נפרדים ממנו

שפטים ושטרים תתן לה בכל שעריה אשר ה' אלהיה נתן
לה וגו'; (דברים טז, יח)

על ימינו לשטנו' (זכריה ג, א). והנה מי
שיראת ה' נגד פניו מאמת ומקום דברי
חכמים וכשמעו דברי הזהר הקדוש
הקדושים האלה. יקשרם על לבו ויעשם
עטרה על ראשו וידע נאמנה בודאי
גמור שהמלאכים הנזכרים הם עמו והם
מזהירים אותו. וצריך לשמע לאזהרתם
כדי שלא יברחו ממנו רק ישארו עמו
ויהיו בעוזריו נגד יצר הרע וחילותיו.
אך כשלא ישמע להם הם בורחים
ממנו, ומיד נמסר ביד יצר הרע ועושה
בו כרצונו. [פתוחי חותם פר' שפטים]

אפשר לרמז על פי מה שכתוב בזהר
הקדוש"י על פסוק "כי מלאכיו
יצוה לה". (תהלים צא, יא) דשני מלאכים
עשה הקדוש ברוך הוא עם האדם
להורותו ולהזהירו בכל יום ויום ללכת
בדרך ישרה. כשהוא קם בבקר ממטתו
ופקח עיניו אומרים לו 'עיניך לנכח
יביטו' (משלי ד, כה). פתח פיו לדבר
אומרים לו 'נצר לשונך מרע' (תהלים לז,
יד). קם ללכת אומרים לו 'פילס מעגל
רגלך' (משלי ד, כו). אי שמע להו מוטב
ואי לא שבקו לה ואזלן 'והשטן עמד

הירא את ה' מתחכם יותר נגד היצר

טפש כחלב לבם, אני תורתך שעשעתי: (תהלים קיט, ע)

מצאו יד לפתותו בדבר גדול, רודפים
אחריו להפילו ברשתם, ואם לא
מצאו יד בדבר גדול, רודפים אחריו

בא לומר, דיצר הרע וגונדא דלה
מלאים נכלים וערמומיות, ובכל
מיני ערמות באים על האדם, אם

הוספת אמרים

יח. פר' וישב קצא א, וראה עוד בהקדמת הזוה"ק יב ב.

והקדשה שמרבה האדם ואוזר חיל ומתגבר בארי, בזה מבחיל יצר הרע וגונדא דלה, ומטמטם דעתם ומטרפם ולא נשאר בהם כח לרדף אחריו. וזה שאמר הזדים האלה, שהם יצר הרע וגונדא דלה, שנתגרו בי לפתותני בשעת התפלה לחשב מחשבות, לא הועילו בי, ואדרבא אני נתגברתי עליהם עד שטמטמתי דעתם, ולא ידעו מה לעשות".^ט [אלף בינה]

בדבר קטן. ובכל דבר של קדשה שרוצה אדם לעשות, שם נדבקים בו הסטרא אחרא ושם מריקים כחם, כדי לבטלו מדבר קדשה שהוא או לפחות שלא לעשותה בהגן. והירא את ה' וחרד מדבריו, יודע כל ערמוניות יצר הרע וגונדא דלה, ומתחכם יותר ויותר כדי לבטל תחבולותיהם, "ולא תעשנה ידיהם תשיה" (איוב ה, יב) ובכח היראה

דינים נהפכים לירא ה' לחסדים ורחמים

אמרתי לה' אלי אתה האזינה ה' קול תחנוני. אלקים אדני עז ישועתי סכתה לראשי ביום נשק: (תהלים קמ, ז-ח)

מעשיו והתגברו על יצר הרע מתחברים אלה השמות של אלקים ואדני שהם דינים וגבורות עם ההוי"ת, שהם חסדים ורחמים ומצילים האדם מכל מכשול ועושים נקמה באויביו העליונים והתחתונים.

וזהו שאמר אמרתי לה' אלי אתה' זה צד החסדים והאזינה ה' קול תחנוני' זה צד הרחמים. 'אלקים אדני

הפונה בזה להודיע לבני האדם. דהירא את ה' פראוי מלב ומנפש, השמות היוצאים מהם הדינים והגבורות ומכחם באה התגברות לקלפות, אותם השמות בעצמם הם חוזרים לעזרת האדם לעזרת ה' בגבורים. והשמות הם שמות 'אלקים ואדני' שהם שרש הדינים ומכחם מתגברים הדינים והקלפות. והירא את ה' על ידי

הוספת אמרים

יט. וראה לנועם אלימלך פרשת משפטים ד"ה וכי ינצו, והנה לפעמים היצר הרע מסית לאדם גם כן שיעשה מצות כדי שיהיה לו אחיזה רוצה לומר גם כן בהמצות שאינה עושה אותן כתיקונה ויש לו כח לאחוז בהם. וזהו טענת היצר טוב נגדו. מכרה כיום כו' פירוש מה לך עוד להסייג לעשות מצות שאינם צלולים רק מעורבים עם פניות די לך שאתה מסיתני לעבירות ח"ו ומעתה הניח לי המצות שלא יהיה לך חלק בהם. וזהו מכרה כיום את בכורתך לי פירוש מכור אותם לי שיהיו צלולים כיום בלי תערובות שאור וממילא בלתי אפשרי לעשות מצות בשלימות כי אם בהקדם לתקן עונות.

עז' זה צד הדינים והגבורות יתחברו
אלה עם אלה ויהיו בעזרי ל'ישועתי'.
והנה מלת "עז" היא חשבון "אדני"
עם הב' אותיותיו במלוי. ודהינו גם
אדני שהוא דין יהיה לי לעז ולישועה.
'סכנה לראשי ביום נשק' {הנה מלת
ראש בכל מקום היא שמות אלקים
ברבוע. ואות אק"ף היא אלקים פשוט.
ואות שי"ן היא אלקים במלוי ינדי"ן}
ומכח דינים אלו באים מקטרגים על
האדם לחיב את ראשו למלה. אָמַנָם

בְּשֹׁאֲדָם עוֹשֶׂה רְצוֹנוֹ שֶׁל מְקוֹם מֵהֶם
בָּאָה עֲזָרָה לְאָדָם וּמַגְנִים עַל הָאָדָם
לְהִיטֵל עַל רֹאשׁוֹ לְהַצִּילוֹ, וְזֶהוּ
'סכנה לראשי' כלומר אתה אלקים
ששמותיה חקוקים בראשי ומורים
עכשו שעשיתי רצונה 'סכנה לראשי'
והגנת עלי 'ביום נשק' דהינו בכל יום
יום שפכל יום יש לי מלחמה עם
ס"מ ויצר הרע, או תתפרש 'ביום
נשק' על ראש השנה או על יום
המיתה^כ. [שערי ארוכה אות ח']

הוספת אמרים

כ. וראה לרש"י שמות טו, ו, עה"פ ימינך ה' נאדרי בכח, ימינך ה' תרעץ אויב, שתי פעמים, כשישראל
עושין את רצונו של מקום השמאל נעשית ימין, וימינך השנית תרעץ אויב. ולי נראה אותה ימין עצמה
תרעץ אויב. וראה במכתב המפורסם בסודות של העשר מכות, להרה"ק רבינו שמשון מגיד
מאסטרופוליא זי"ע, שביאר איך דמן המכה עצמה באה רפואה לישראל.